

Latvijas Valsts
agrārās ekonomikas institūts

EIROPAS ZIVSAIMNIECĪBAS FONDS:
ZIVSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBAS IESPĒJA

Atskaite

Akvakultūras projektu dzīvotspējas analīze

Ziņojumu iesniedza :

.....
Elita Benga

LVAEI Lauku attīstības novērtēšanas nodaļas vadītāja

2014. gada oktobris

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ ES

Saturs

1. KOPSAVILKUMS.....	4
2. DARBA SATURS.....	6
3. IZMANTOTIE/APKOPOTIE DATI.....	7
4. IZMANTOTĀS METODES	9
5. PASĀKUMA „INVESTĪCIJAS AKVAKULTŪRAS UZŅĒMUMOS” DATU ANALĪZE EZF 2007-2013 IETVAROS	11
5.1. Atbalsta saņēmēju raksturojums un kopējais finansējums.....	11
5.2. Projektu dzīvotspējas analīze	14
5.3. Veiksmīgo un neveiksmīgo projektu analīze	24
6. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI	40
PIELIKUMI	43

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

ADSP	-	akvakultūras daudzgadu stratēģiskās pamatnostādnes
AS	-	akciju sabiedrība
ASV	-	Amerikas Savienotās valstis
BDR	-	biedrība
BIOR	-	Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts BIOR
CSP	-	Centrālā Statistikas pārvalde
IK	-	individuālais komersants
IU	-	individuālais uzņēmums
ES	-	Eiropas Savienība
EZF	-	Eiropas Zivsaimniecības fonds
kg	-	kilograms
LAD	-	Lauku atbalsta dienests
LANN	-	Lauku attīstības novērtēšanas nodaļa
LLU	-	Latvijas Lauksaimniecības universitāte
LVAEI	-	Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūts
MK	-	Ministru kabinets
MZI	-	mācību zinātniskais institūts
NACE	-	Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
n.d.	-	nav datu
PVD	-	Pārtikas un veterinārais dienests
SIA	-	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
t		tonna
VID	-	Valsts ieņēmumu dienests
ZA	-	zivju audzētava
ZD	-	Zivsaimniecības departaments
ZM	-	Zemkopības ministrija
ZNSP	-	Zivsaimniecības nozares startēģiskais plāns 2007.-2013.gadam
ZRP	-	Zivsaimniecības Rīcības programma
ZS	-	zemnieku saimniecība
ZVS	-	zvejnieku saimniecība
ZRP 2007-2013		Zivsaimniecības Rīcības programma 2007.-2013.gadam

1. KOPSAVILKUMS

Pētījuma mērķis bija projektu dzīvotspējas analīze un projektu ietekmējošo faktoru noteikšana. Tas tika veikts pamatojoties uz pieejamo informāciju par 2007.-2013.gada Zivsaimniecības Rīcības programmas (ZRP) ietvaros realizētajiem akvakultūras projektiem, izanalizēt to tāmju izmaksu atbilstību projektu pieteikumos izvirzītajiem mērķiem. Kā arī apsekojot realizētos projektu uz vietas, lai dabā apskatītu ieviestās tehnoloģijas un iepazītos ar uzņēmumu darbību, veiksmēm un problēmām, kā arī konstatētu, vai uzņēmumi darbojas atbilstoši projektā paredzētajiem mērķiem.

ZRP 2007-2013 ietvaros no Eiropas Zivsaimniecība fonda (EZF) līdzekļiem pasākumā “Investīcijas akvakultūras uzņēmumos”, kura mērķis ir modernizēt akvakultūras uzņēmumus un uzlabot to darbību, attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes, attīstīt jaunu un īpaši pieprasītu ūdensdzīvnieku sugu audzēšanu, kā arī īstenot tādas akvakultūras metodes, kas būtiski samazina negatīvu ietekmi uz vidi, dažādās aktivitātēs tika sniegts atbalsts 95 jauniem un esošiem akvakultūras uzņēmumiem. Atbalstīti 114 projekti par kopējo summu vairāk kā 49 milj. EUR.

Lai varētu noteikt vai pasākuma ietvaros atbalstītie un realizētie projekti ir devuši ieguldījumu pasākuma kopējā mērķa un katra projekta individuālā mērķa sasniegšanā, tika analizētas projektu tāmes pozīciju atbilstība izvirzītajiem projektu un pasākumā mērķiem.

Analizējot datus, eksperti konstatēja, ka akvakultūras uzņēmumos veiktas ievērojamas investīcijas. taču attiecīgā atdeve nav viennozīmīgi vērtējama, jo pieejamie LAD dati ir atšķirīgi no CSP datiem. Akvakultūras uzņēmumos ieguldītās investīcijas uzrāda, ka iespaidīga finansējuma daļa iztērēta dažādu teritoriju labiekārtošanas darbiem. No tāmēm izriet, ka uzņēmumi labiekārtošanas darbos ir investējuši 2.27milj. EUR, kas veido 4.6% no kopējā investīciju apjoma akvakultūras uzņēmumos.

201.pasākuma ietvaros izvirzītie mērķi ir vispārināti un plaši. Tas ļauj iesniedzējiem saņemt atbalstu visdažādāko pasākumu īstenošanai. Arī atbalstīto projektu mērķi ir izvirzīti ļoti dažādi un nekonkrēti, tādēļ nevar viennozīmīgi secināt vai izdevumu tāmes pozīcijas atbilst projekta mērķim.

Vairākos gadījumos tika konstatēta izlietoto līdzekļu neatbilstība attiecināmo izdevumu kodam, bet projekta mērķim tas atbilda.

LVAEI, konsultējoties ar ekspertiem, izstrādāja uzraudzībā esošo projektu atlases kritērijus to ranžēšanai, un labo un slikto projektu noteikšanai. Tā rezultātā apmeklēti 9 akvakultūras uzņēmumus, lai pārliicinātos, vai uzņēmumi ir realizējuši plānotās projektu tāmes pozīcijas, un kā notiek darbība, vai tiek sasniegti projektos plānoties audzēšanas apjomi. Atlasītie uzņēmumi bija dažādi: gan dīķsaimniecības, gan recirkulācijas, kā arī dažiem no tiem ir inkubācijas cehi.

Uzņēmumu apmeklējumu rezultātā jāsecina, ka:

- visos apmeklētajos uzņēmumos bija konstatēta izdevumu tāmju atbilstība projektu mērķiem;
- apmeklētie uzņēmumi nestrādā ar projektā plānoto ražošanas jaudu;
- kavējošs faktors, kurš liedz sasniegt plānoto ražošanas jaudu ir projektu tehnoloģiskās kļūdas un nepilnības, kuras tiek apzinātas un pakāpeniski novērstas tikai pēc darba sākšanas;

- kvalificētu darbinieku trūkums visos uzņēmumos ir būtisks kavējošais faktors. Akvakultūras darbinieku apmācība varētu kļūt par reālu atbalstu jauniem akvakultūras uzņēmumiem;

- Nepieciešams veikt uzņēmumu pārbaudi un pēc tās rezultātiem lemt par ieguldīto investīciju atgūšanu no uzņēmumiem, kuri nepilda līguma saistības.

Ziņojumu sagatavoja Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūta (LVAEI) Lauku attīstības novērtēšanas nodaļas (LANN) ekonomistes I. Biukšāne un A. Smiltāne, un dr.oec. A. Vēveris sadarbībā ar nodaļas darbiniekiem (E.Bengu, Z.Miķelsoni, J.Hāzneru). Darba izstrādē tika pieaicināti ārējie eksperti no zinātniskā institūta BIOR A.Ignatovs un J.Balodis, kas sniedza vērtējumu par projektu ietvaros veikto tāmju izmaksu atbilstību mērķiem un piedalījās projektu vizītēs.

2. DARBA SATURS

Darba mērķis – izvērtēt ieviesto projektu dzīvotspēju un galvenos rezultātu ietekmējošos faktorus akvakultūras atbalsta pasākumos.

Mērķa sasniegšanai tika izvirzīti sekojoši darba uzdevumi:

- 1) Raksturot atbalsta saņēmējus un to projektos ieguldīto kopējo finansējumu no ZRP 2007-2014.
- 2) Izanalizēt ieguldīto kopējo finansējumu pēc tā apjomiem, mērķiem un rezultātiem 201. pasākumā „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos”.
- 3) Identificēt veiksmīgākos un neveiksmīgākos projektus, un veikt pārbaudes projektu realizācijas vietās, novērtējot sasniegtos rezultātus un intervējot atbalsta saņēmējus.
- 4) Sniegt skaidrojumus par akvakultūras atbalsta pasākumu ietekmējošajiem faktoriem, vadoties no LAD datiem un interviju rezultātiem.

Pētījuma mērķa sasniegšanai izmantoti dažādu institūciju dati, interneta vietnēs pieejamā informācija, kā arī intervijās iegūtie rezultāti.

Pētījuma apjoms ir 68 lpp., ieskaitot pielikumus. Darbā iekļauti 12 attēli, 3 tabulas un 10 pielikumi. Pētījumā ir 6 nodaļas: kopsavilkuma, darba satura, izmantotajiem/apkopotajiem datiem, izmantotajām metodēm, analītiskās daļas (pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” datu analīzes EZF 2007-2013 ietvaros”), secinājumiem un ieteikumiem. Pētījuma struktūra ir veidota atbilstoši mērķa sasniegšanai izvirzītajiem darba uzdevumiem. Ierobežotais izpildes laiks un finansējums, kā arī pieejamie dati noteica šī darba apjomu un detalizācijas pakāpi.

Datu analīzes nodaļa veido vairākas apakšnodaļas 5.1. apakšnodaļā “Atbalsta saņēmēju raksturojums un kopējais finansējums” tika analizēti dati par atbalsta saņēmējiem pēc pretendenta statusa LAD un pēc pamatdarbības veida ar mērķi noskaidrot atbalsta saņēmējiem piešķirto kopējo finansējumu, lai nākamajās nodaļās varētu izvērtēt projektu ietvaros sasniegtos rezultātus un projekta realizāciju ietekmējošos faktorus.

Savukārt, 5.2. apakšnodaļā “Projektu dzīvotspējas analīze” tika analizēti 201.pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” projektu ekonomiskie rezultāti. Kvantitatīvai analīzei tika izmantoti LAD datubāzes dati par 65 atbalsta saņēmējiem laikā no gada pirms projekta iesniegšanas līdz 2013.g., tos papildinot ar VID datiem par attiecīgajiem uzņēmumiem (2007.-2012.g.).

Izmantojot LAD datus par projektu ietvaros veiktajām izmaksām un sasniedzamajiem mērķiem, analizēta projektu tāmju atbilstība projekta mērķiem, sasniegtie rezultāti. Analizēta arī iegādāto līdzekļu un veikto darbu atbilstība katrā projektā un pasākumā kopumā izvirzīto mērķu sasniegšanai. Aprakstīti projektu īstenošanu ietekmējošie faktori

5.3. apakšnodaļā “veiksmīgāko un neveiksmīgāko projektu analīze” analizēti projektu ieviešanu ietekmējošie kritēriji.

Sadarbībā ar ārējiem ekspertiem tika izstrādāti kritēriji projektu grupēšanai. Pēc projektu sagrupēšanas tika atlasīti veiksmīgie un neveiksmīgie projekti gan jauno akvakultūras, gan esošo akvakultūras uzņēmumu grupās, lai tos apmeklētu vizītēs uz vietas. Kopumā tika apmeklēti deviņi uzņēmumi un gūts ieskats to akvakultūras nozares darbībā pēc projektu realizācijas.

Pētījuma 5. nodaļā analizēto datu interpretācijas rezultāti ir apkopoti 6.nodaļā „Secinājumi un ieteikumi”.

3. IZMANTOTIE/APKOPOTIE DATI

Darba izstrādei tika izmantoti Lauku atbalsta dienesta (LAD), Centrālās statistikas pārvaldes (CSP), Pārtikas un veterinārā dienesta (PVD), Valsts ieņēmumu dienesta (VID) dati un interneta resursos, izbraukumos un telefonintervijās iegūtā informācija.

Pētījuma izstrādei dati tika atlasīti un apkopoti tikai par tiem atbalsta pretendentiem un saņēmējiem, kuri tika identificēti kā akvakultūras uzņēmumi pēc CSP, PVD, VID un LAD saraksta (skat. 1.pielikumu). Atbalsta pretendenti ir visi tie, kas iesniedza projektu pieteikumus LAD ZRP 2007-2013 attiecīgo pasākumu ietvaros. Atbalsta saņēmēji ir visi tie, kuru projekti tikuši apstiprināti un LAD datu bāzē tiem piešķirts statuss "noslēgts līgums" un „sākta uzraudzība”. No LAD pieejamās informācijas 201. pasākumā „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos”, 202. pasākumā „Ūdens vides pasākumi” un 205. pasākumā „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” kopumā pretendēja 212 atbalsta pretendenti, no kuriem tikai 95 tika piešķirts publiskais finansējums (skat. 2.pielikumu). Ņemot vērā to, ka pētījums tika veikts par akvakultūras projektu dzīvotspēju, tad analīzes pamatā tika vērtēti 201. pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” atbalstītie projekti (statuss “sākta uzraudzība”), kas ir vērsti uz akvakultūras uzņēmumu modernizāciju un attīstību.

Projektu rezultātu analīze ir veikta par laika periodu no *pirms projekta realizācijas* līdz jaunākajiem pieejamiem datiem, vērtējumam izmantojot šādus rādītājus:

- ✓ atbalsta saņēmēju apgrozījums no zivsaimniecības un tā izmaiņas pēc projekta realizācijas (dalījumā: esoši un jauni akvakultūras uzņēmumi, kā arī atkarībā no attīstītās akvakultūras metodes – dīķi vai recirkulācijas sistēmas);
- ✓ tirgum saražotā akvakultūras produkcija un tās izmaiņas (dalījumā: esoši un jauni akvakultūras uzņēmumi);
- ✓ uzņēmumu ekonomisko rezultātu izmaiņas pēc projektu realizācijas (uzņēmumos, kuros zivsaimniecības īpatsvars kopējā neto apgrozījumā pārsniedz 50%).

Pēc statusa „sākta uzraudzība” piešķiršanas ir pieejami dati par uzņēmumu saražoto akvakultūras produkcijas apjomu (zivju tonnas un mazuļu skaits), kā arī dati par uzņēmuma neto apgrozījumu (kopā un no zivsaimniecības). Dati apkopoti par 2009.-2013.g., tomēr par 2013.gadu tie vēl ir nepilnīgi (par 34 uzņēmumiem, salīdzinot ar 60 uzņēmumiem par 2012.gadu). Datu loģiskās pārbaudes liecina par neprecizitātēm tajos, piemēram, 2 uzņēmumiem norādītais apgrozījums no zivsaimniecības ievērojami pārsniedz kopējo apgrozījumu. Savukārt, dažiem uzņēmumiem kāda konkrēta gada apgrozījums ievērojami pārsniedz iepriekšējā un nākamā gada apgrozījumu. Apstrādājot datus, acīmredzamās neprecizitātes netika iekļautas analīzē.

Kā papildus informācija izmantoti arī peļņas/ zaudējumu aprēķina dati no VID (2007.-2012.g.). No minētās datu kopas ir atlasīts rādītājs „Pārskata gada peļņa vai zaudējumi”, kas izvēlēts kā atbalstu saņēmušo uzņēmumu ekonomisko situāciju raksturojošs rādītājs, un vērtēta šī rādītāja dinamika sākot ar gadu pirms projekta iesniegšanas līdz 2012.gadam. Taču jāreķinās, ka VID dati ir par visu uzņēmumu, neizdalot atsevišķi zivsaimniecību, un minētā iemesla dēļ analizēti tikai to uzņēmumu dati, kuru apgrozījums no zivsaimniecības (saskaņā ar LAD datiem) veido vismaz

50% no kopējā apgrozījuma. Līdz ar to peļņas dinamikas analīzei bija iespējams atlasīt tikai 14 uzņēmumus.

Lai noteiktu uzraudzībā un īstenošanā esošo projektu tāmju atbilstību projektu un vispārējiem pasākuma mērķiem, tika analizēti LAD dati – projektu mērķi, tāmju pozīcijas, sasniedzamie rādītāji pēc projektu realizācijas. Kopumā tika izanalizēti sekojoši datu apjomi: 114 projektu 738 tāmju pozīcijas. Tāmes pozīcijas bija sadalītas 16 attiecināmo izdevumu grupu kodos – nosaukumos.

Pamatojoties uz apkopotajiem datiem par atbalstītajiem projektiem ZRP 2007-2013 201.pasākumā, tika veikta analīze par:

- projektu ekonomiskajiem rezultātiem, ņemot vērā veiktos ieguldījumus;
- iegādāto pamatlīdzekļu un veikto darbu atbilstību projektos un pasākumā izvirzīto mērķu sasniegšanai.

Lai noteiktu veiksmīgos un neveiksmīgos projektus, projekti ar statusu “sākta uzraudzība” tika veikta 65 atbalsta saņēmēju grupēšanā sakārtoti. Atsevišķi katra atbalsta saņēmēja īstenotajam projektam (statuss “sākta uzraudzība”) tika aprēķināti 5 kritēriji, kas tika ranžēti (skat. 3.pielikumu), tādējādi nosakot veiksmīgos un neveiksmīgos atbalsta saņēmēju īstenotos projektus. Kritēriju izstrāde tika veikta ņemot vērā LAD datubāzē pieejamos datus par īstenotajiem projektiem (plānotais un faktiskais saražotais zivju apjoms, un inkubatoros izaudzētais zivju mazuļu skaits dalījumā pa zivju veidiem, attiecināmās izmaksas, hidrotehniskās būves veids). Kritēriji tika izstrādāti divām dažādām atbalsta saņēmēju grupām: esošiem akvakultūras uzņēmumiem un jauniem akvakultūras uzņēmumiem, ar mērķi noskaidrot, kādi ir projektu rezultāti šīm atbalsta saņēmēju grupām.

Lai noskaidrotu atbalsta saņēmēju viedokli par ieviestajiem projektiem, kā arī šajos projektos sasniegto rezultātu ietekmējošajiem faktoriem, tika izstrādāta aptaujas anketa (skat. 4.pielikumu). Anketā kopumā ir iekļauti deviņi jautājumi, kas sagrupēti divās daļās – informācija par uzņēmumu, un projekta sagatavošanu un realizāciju ietekmējošie faktori. Anketa izmantota intervējot atbalsta saņēmējus, lai uzzinātu saņēmēju viedokli, un informācija būtu salīdzinājama. Apsekoti seši esošie un trīs jaunie akvakultūras uzņēmumi. Atbildes uz anketu jautājumiem apkopotas no deviņiem apmeklētajiem uzņēmumiem (skat. 7.pielikumu), kā arī apkopota informācija par zivju audzēšanas rezultātiem apmeklētajos uzņēmumos (skat. 8.pielikumu).

4. IZMANTOTĀS METODES

Atbilstoši darba mērķim un uzdevumiem, kā arī, ievērojot pieejamo datu avotu klāstu, darba veikšanai izmantotas kvantitatīvās un kvalitatīvās metodes.

Kvantitatīvai analīzei pielietotas laikrindu analīzes, sintēzes, aprēķinu konstruktīvā, grafiskās analīzes, kā arī monogrāfiskās analīzes metodes. Lai noskaidrotu sakarību ciešumu, tika izmantotas matemātiskās statistikas metodes (korelācijas analīze).

Ņemot vērā pieejamo informāciju un atbalsta saņēmēju nelielo skaitu, 201.pasākuma vērtējumā izmantota „*pirms-pēc*” novērtēšanas metode – atbalsta saņēmēju datu salīdzinājums par laiku pirms un pēc atbalsta saņemšanas. Tā kā projekti iesniegti vismaz līdz 2011.gadam, bet dati par uzņēmumiem pieejami līdz 2013.gadam ieskaitot, var uzskatīt, ka laika faktors lielākajai daļai uzņēmumu ir ievērots (lielākajai daļai projektu pagājuši vismaz 2 gadi kopš to ieviešanas), tomēr daļai projektu, visticamāk, pašlaik pieejamos datos tomēr neparādās pilna ietekme, jo 27 uzņēmumos projektu uzraudzība sāka tikai 2013.gadā vai vēlāk. Vērtējot projektu atdevi, netika iekļauti tie uzņēmumi, kuros uzraudzība sāka tikai 2014.gadā.

Analīze veikta, grupējot atbalsta saņēmējus pēc šādām pazīmēm:

- 1) Uzņēmumu grupējums atkarībā no dibināšanas laika un pieredzes akvakultūrā:
 - *Esoši* –uzņēmumi, kas jau darbojas akvakultūras nozarē
 - *Jauni akvakultūrā* – esoši uzņēmumi, kuri līdz ar dalību EZF projektā uzsāk darbību akvakultūras nozarē.
 - *Jauni* - no jauna dibināti uzņēmumi, kas uzsāk darbību līdz ar dalību EZF projektā.
- 2) Atbalsta saņēmēju grupējums atkarībā no projekta saistības ar konkrētu zivju audzēšanas veidu:
 - Investīcijas dīķsaimniecībās
 - Investīcijas recirkulācijas sistēmās

Šie 2 investīciju veidi ir izdalīti tādēļ, ka kopā veido 87% no ieguldījumu kopapjoma pasākumā, un pārstāv būtiski atšķirīgus akvakultūras attīstības virzienus (ekstensīvu un intensīvu).

Projektu ekonomiskā efektivitāte un iespējamais atmaksāšanās laiks vērtēts, ņemto vērā neto apgrozījumu no zivsaimniecības salīdzinājumā ar projektu rezultātā veikto investīciju apjomu, bet uzņēmumu darbības rezultāti – ņemot vērā uzņēmumu peļņu vai zaudējumus un šo rādītāju dinamiku pēc projekta.

Ievērojot atbalsta saņēmēju nelielo skaitu un atšķirīgos rezultātus, grupēšana ir papildināta ar individuālo datu analīzi – katras grupas ietvaros (dīķsaimniecības un recirkulācijas sistēmas) ir vērtēti atsevišķu uzņēmumu rādītāji, lai spriestu par to, kāda daļa no uzņēmumiem pēc projektu ieviešanas darbojas sekmīgi.

Lai noteiktu veiksmīgos un neveiksmīgos atbalsta saņēmēju projektus tika izmantota matemātiskās statistikas metode ranžēšana – izstrādāto 5 kritēriju sakārtošana pieaugošā vai dilstošā kārtībā. Ranžēšanas rezultātā tika noteikti veiksmīgie un neveiksmīgie atbalsta saņēmēju projekti pēc sekojošiem kritērijiem: plānotais un faktiskais saražotais zivju apjoms, un inkubatoros izaudzētais zivju mazuļu skaits dalījumā pa zivju veidiem, attiecināmās izmaksas, produkcijas nozīmība (zivju cenas, produkcijas noieta un apstrādes ziņā) hidrotehniskās būves veids (skat.3.pielikumu).

Datu apkopošanai un analīzei par projektos veikto ieguldījumu atbilstību projektos izvirzītajiem mērķiem, kā arī projektos sasniegt paredzēto apjomu analīzei izmantota datu kvantitatīvā analīze.

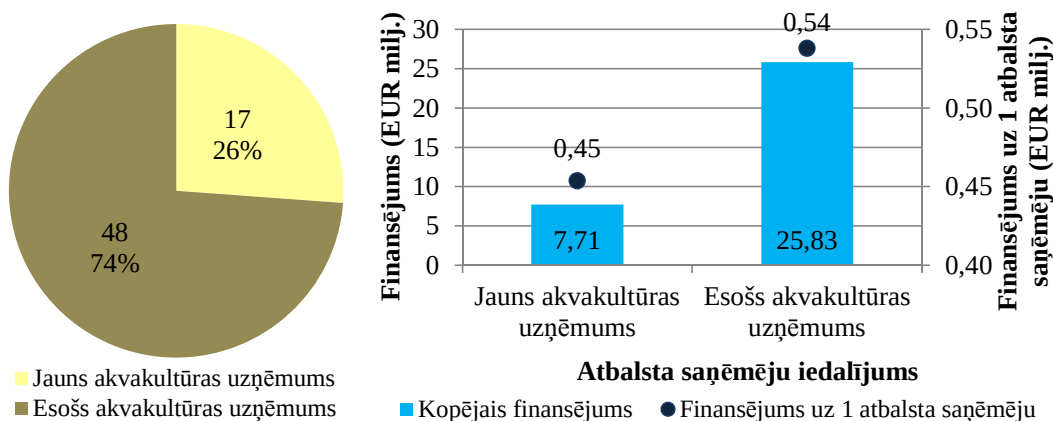
Datu un viedokļa plašākai ieguvei par ieviestajiem projektiem, kā arī šajos projektos sasniegto rezultātu ietekmējošajiem faktoriem, tika izstrādāta aptaujas anketa, kas tika izmantota apsekojot atbalsta saņēmējus (akvakultūras uzņēmumus), kas tika izvēlēti pēc nejaušības. Lai iegūtu informāciju par realizēto projektu rezultātiem un to atbilstību plānotajiem mērķiem, tika veiktas vizītes uzņēmumu projektu realizācijas vietās un ekspertu intervijas. Iegūto rezultātu analīzei tika izmantota datu kvalitatīva un kvantitatīvā analīze. Vizītēm uz vietas uzņēmumi tika izvēlēti no pirmā (veiksmīgākie) un pēdējā (neveiksmīgākie) sešinieka esošo akvakultūras uzņēmumu grupā, un pirmā un pēdējā trijnieka jauno akvakultūras uzņēmumu grupā. Turklāt tika izvēlēti uzņēmumi, kuri nodarbojas ar dažādām zivju audzēšanas metodēm – recirkulācija, dīķsaimniecība, baseini, inkubatori. Secinājumu un ieteikumu izstrādē galvenokārt pielietotas analīzes un sintēzes metodes.

Kā kvalitatīvā metode tika izmantota intervija, veicot pārrunas ar LAD darbiniekiem par projektu īstenošanas kavējošajiem faktoriem un iemesliem.

5. PASĀKUMA „INVESTĪCIJAS AKVAKULTŪRAS UZŅĒMUMOS” DATU ANALĪZE EZF 2007-2013 IETVAROS

5.1. Atbalsta saņēmēju raksturojums un kopējais finansējums

Akvakultūras projektu dzīvotspējai tika analizēti tie atbalsta saņēmēji, kuriem ir pabeigti projekti - ar statusu „sākta uzraudzība”, lai varētu korekti novērtēt projektu dzīvotspēju. Kopumā tika analizēti 96 projekti. Šos projektus īstenoja 65 atbalsta saņēmēji, no tiem 74% akvakultūras uzņēmumu, kas jau darbojas akvakultūras sektorā un 26% jauni akvakultūras uzņēmumi, kas nupat uzsākuši uzņēmējdarbību akvakultūras sektorā (skat. 5.1.att.).

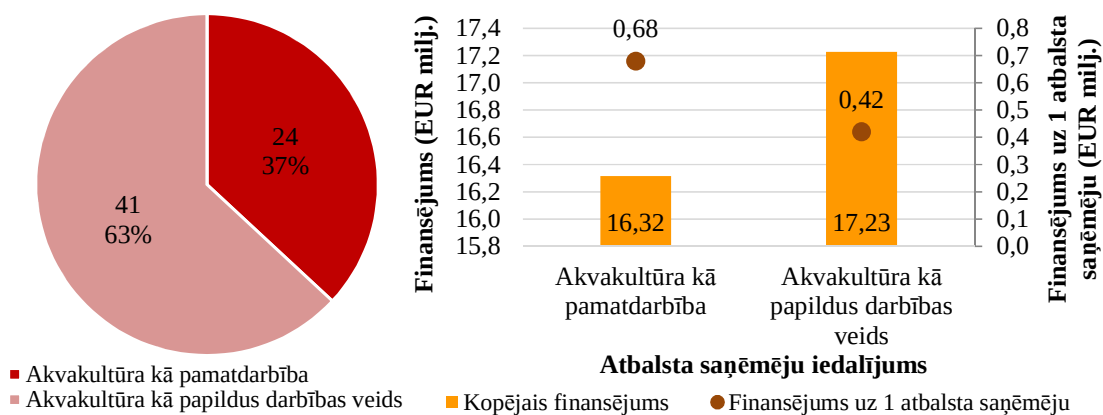

5.1. attēls. Atbalsta saņēmēju sadalījums un tiem novirzītais kopējais finansējums pēc atbalsta pretendenta statusa 201. pasākumā „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” (skaits, %, EUR milj.)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem uz 15.07.2014.

Lielākā daļa (77% jeb EUR 25,83 milj.) kopējā finansējuma tika novirzīta atbalsta saņēmējiem, kas jau darbojas akvakultūras sektorā. Tiem atbalsta saņēmējiem, kuri ir nesen uzsākuši uzņēmējdarbību akvakultūrā, novirzīts mazāks finansējums (23% jeb EUR 7,71 milj. apmērā). Arī kopējais finansējums uz 1 atbalsta saņēmēju parāda, ka visvairāk tika atbalstīti esošie akvakultūras uzņēmumi,

Lielākais īpatsvars (63%) starp atbalsta saņēmējiem ir uzņēmumi, kuriem akvakultūra ir papildus saimnieciskās darbības veids, bet mazāks īpatsvars (37%) ir uzņēmumu, kuriem akvakultūra ir pamatdarbība (skat. 5.2.att.). Pasākuma ietvaros lielāks kopējais finansējums (EUR 0,68 milj. uz 1 atbalsta saņēmēju) ir atbalsta saņēmējiem, kuriem akvakultūra ir pamatdarbība.

5.2. attēls. Atbalsta saņēmēju īpatsvars un tiem novirzītais kopējais finansējums pēc to pamatdarbības veida 201. pasākumā „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” (skaits, %, EUR milj.)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc CSP un LAD datiem uz 15.07.2014.

Finansējums tika novirzīts akvakultūras uzņēmumu modernizēšanai un to vispārējās darbības uzlabošanai (76% projektu), tradicionālo akvakultūras metožu attīstīšanai (63% projektu), tādu akvakultūras metožu īstenošanai, kas būtiski samazina negatīvu ietekmi uz vidi (41% projektu), kā arī jaunu un īpaši pieprasītu ūdens dzīvnieku sugu audzēšanas attīstīšanai (13% projektu) (skat. 5.3.att.). Projekti ir dažādi un bieži ietver vairākus mērķus, kas ir ļoti plaši un nekonkrēti.

5.3. attēls. Atbalsta saņēmēju norādītie plānotie sasniedzamie mērķi 201. pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” īstenoto projektu ietvaros (%)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem uz 15.07.2014.

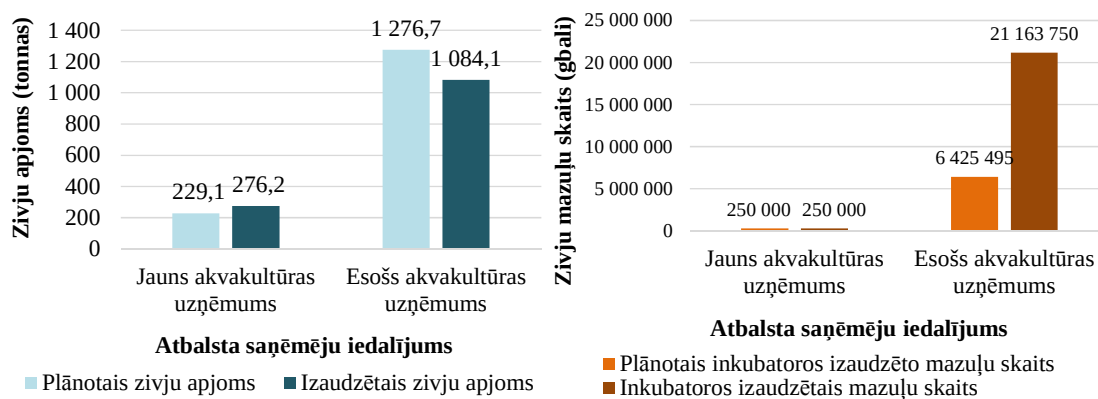
Ministru kabineta noteikumos Nr.240 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu zivsaimniecības attīstībai atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos”” nav atrunāts, kas ir „tradicionālās metodes”, lai gan 63% projektu ir vērsti uz tradicionālo metožu

izmantošanu. Arī pētījuma ietvaros pieaicinātie eksperti atzina, ka nav saprotama „tradicionālās metodes” nozīme.

Savukārt, 13% projektu ir vērsti uz jaunu un īpaši pieprasītu ūdens dzīvnieku sugu audzēšanas attīstīšanu, ar mērķi veikt dažādošanu. MK noteikumos Nr.240 ir atrunāts, ka tiek paredzētas investīcijas jaunu akvakultūras dzīvnieku sugu (kuras nav iekļautas Latvijā audzējamo akvakultūras dzīvnieku sugu sarakstā pēc MK noteikumu 1.pielikuma) audzēšanai. Taču analizējot LAD datus, var redzēt, ka atbalsta saņēmēji ražo (asarus – 0,2%, zušus – 1%, karpas – 15%, foreles – 34%, citas sugas – 50%) un inkubatoros audzē zivju mazuļus (karpu mazuļus – 0,1%, foreļu mazuļus – 3%, citu sugu mazuļus – 97%), kas ir pieejamas MK noteikumos Nr.240 1.pielikumā. Pietam, LAD datubāzē atbalsta saņēmēji norāda „citas sugas”, kas detalizētāk nav atšifrējamas. Analizējot datus, var secināt, ka 201. pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” viens no mērķiem „Jaunu un īpaši pieprasītu ūdens dzīvnieku sugu audzēšanas attīstīšana” nav pietiekami skaidri definēts MK noteikumos un LAD dokumentos atrunāts.

Projektu ietvaros jaunie akvakultūras uzņēmumi plānoja ražot zivis 2,3 tūkst. t, bet pēc projektu realizēšanas plānotais apjoms bija par 21% (47 t) lielāks, faktiski saražojot 2,7 tūkst.t. Projekta ietvaros uzņēmumu plānotais inkubatoros izaudzētais zivju mazuļu skaits tika arī realizēts – pēc projektu īstenošanas faktiski tika izaudzēti 250 tūkst. mazuļus (skat. 5.4.att.).

Atšķirīga situācija ir ar esošiem akvakultūras uzņēmumiem: plānotais un faktiski saražotais zivju apjoms atšķīrās par -15% (-192,6 t) – faktiski tika saražotas tikai 85% zivju no projekta ietvaros plānotā apjoma (skat.5.4.att.). Vienīgi inkubatoros izaudzētais mazuļu skaits (21 milj. mazuļi) ir pārsniedzis (par 229%) projekta ietvaros plānotos apjomus (6 milj. mazuļi).

5.4. attēls. Atbalsta saņēmēju plānotie un faktiski sasniegtie ražošanas apjomi 201. pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” īstenoto projektu ietvaros (tonnas, skaits)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem uz 15.07.2014.

Kopējais finansējums 201. pasākuma “Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” 65 uzņēmumiem veido 33,54 milj. EUR, kur 57% veido publiskais EZF finansējums un 43% privātais finansējums (uzņēmumu pašu ieguldījums) un izaudzējuši 1,3 tūkst. t zivju.

Atbalsta saņēmēju raksturojums rāda, ka pasākumā tika atbalstīti gan esoši, gan jauni akvakultūras uzņēmumi. Atbalstīti tika ne tikai tādi uzņēmumi, kuriem akvakultūra ir galvenais pamatdarbības veids, bet arī tādi, kuriem akvakultūra ir

papildus saimnieciskās darbības veids. Apkopotie rezultāti par saražotās produkcijas apjomu rāda, ka pēc projektu realizācijas saražotais apjoms jauniem akvakultūras uzņēmumiem ir pieaudzis par 21% (faktiskais pret plānoto), savukārt esošajiem akvakultūras uzņēmumiem tas ir samazinājies par -15%. Rezultāti par inkubatoros izaudzētiem zivju mazuļiem ir mazliet labāki: jaunie akvakultūras uzņēmumi inkubatoros spēja izaudzēt 250 tūkst. mazuļus sasniedzot projektu ietvaros iepriekš plānotos apjomus, savukārt esošie akvakultūras uzņēmumi inkubatoros spēja izaudzēt daudz vairāk mazuļu: attiecīgi 21,1 milj.mazuļus, par 229% pārsniedzot projektu ietvaros plānotos ražošanas apjomus. Ražošanas rezultātus jaunajos un esošajos akvakultūras uzņēmumos iespējams varētu izskaidrot ar īstenoto projektu sarežģītības pakāpi. Esošie akvakultūras uzņēmumi, kuri ir zināšanu un pieredzes ziņā bagātāki, un vēlas attīstīties un modernizēties, realizēja sarežģītākus projektus (EUR 0,54 milj. uz 1 atbalsta saņēmēju) nekā jaunie akvakultūras uzņēmumi (EUR 0,45 milj. uz 1 atbalsta saņēmēju), kuru projekti vairāk ir vērsti uz uzņēmējdarbības uzsākšanu, un tikai vēlāk uz tās attīstību un modernizēšanu.

5.2. Projektu dzīvotspējas analīze

Latvijas akvakultūras nozarē var izdalīt četrus galvenos zivju audzēšanas veidus:

- zivju audzēšana dīķos;
- zivju audzēšana recirkulācijas sistēmās;
- zivju mazuļu audzēšana inkubatoros;
- zivju audzēšana cehos un baseinos.

Investīcijas visos iepriekšminētajos audzēšanas veidos tika atbalstītas ZRP ietvaros 2007.-2013.programmēšanas periodā.

Kā minēts MK 2013.gada 18.decembra rīkojumā Nr.651 „Akvakultūras daudzgadu stratēģiskās pamatnostādnes 2014.-2020.gadam”, *efektīvākā no akvakultūras tehnoloģijām ir akvakultūras dzīvnieku audzēšana slēgtajās platībās, īpaši izmantojot recirkulācijas sistēmas. 2012.gadā vislielākais produkcijas apjoms no 1 m³ ūdens akvakultūras dzīvnieku audzētavā – 9,8 kg/m³ – tika iegūts recirkulācijas sistēmās salīdzinājumā ar dabiskā ūdens caurplūdes baseiniem, kuros tas bija tikai 2,36 kg/m³. Savukārt dīķos produkcijas apjoms veidoja vidēji ap 0,009 kg/m³.*

Zivju audzēšana recirkulācijas sistēmās pašlaik ir visproduktīvākā akvakultūras nozare. Recirkulācijas sistēmās izaudzētā akvakultūras produkcija, atkarībā no sistēmas konstrukcijas, ūdens temperatūras, zivju sugas un citiem ietekmējošiem faktoriem, gadā dod, piemēram, forelēm līdz 70 kg/m³, bet Āfrikas samiem – līdz 300 kg/m³. Recirkulācijas sistēmas nav piesaistītas virszemes ūdens avotiem. Tiek izmantoti pazemes ūdeņi no urbumiem vai avotiem, tādēļ to izvietošana nav saistīta ar zemes reljefu, upju vai ezeru krastiem un, izbūvējot nepieciešamās attīrīšanas iekārtas, ietekme uz vidi ir minimāla. Tomēr šīs sistēmas ir dārgas, tām jānodrošina nepārtraukta elektroenerģijas apgāde, tās ir energoietilpīgas. Ir nepieciešama ūdens attīrīšana, sildīšana vai dzesēšana, bagātināšana ar skābekli. Noteicošais faktors sistēmu veiksmīgā ekspluatācijā ir kvalificētu darbinieku piesaistīšana. Latvijas apstākļos recirkulācijas sistēmas var izmantot gan siltūdens (tilapija, store, zutis, Āfrikas sams), gan aukstūdens (forele, pālija, sīga) zivju audzēšanai. Recirkulācijas sistēmu ekspluatācijā nepieciešami lieli apgrozāmie līdzekļi. Lai recirkulācijas sistēma sasniegtu rentabilitāti, ir jādarbojas ar maksimālo

projektēto jaudu. Projektu autoriem ir tendence uzrādīt maksimālo teorētiski iespējamo produktivitāti, lai iegūtu labus ekonomiskos rādītājus, bet šādi apjomi praktiski nav sasniedzami ražošanas procesā. Eksploatācijas sākuma posmā netiek atklāta neatbilstība sasniedzamajiem projektētajiem rādītājiem, jo tiek identificēti un ir jānovērš citi, acīmredzami celtniecības vai projektēšanas trūkumi. Tāpēc projekta kvalitāte var būtiski ietekmēt uzņēmuma turpmāko darbību, finanšu situāciju un dzīvotspēju, ja ienākumi tika rēķināti pēc neadekvāti paaugstinātiem projektēšanas rādītājiem.

Inkubatoru izbūve akvakultūras saimniecībām dod iespēju būt neatkarīgām no ikru un mazuļu piegādātājiem. Tādējādi var uzlabot mazuļu kvalitāti, izaudzēt mazuļus optimālajos termiņos un nepieciešamajos daudzumos. Tomēr inkubācijas procesa nodrošināšanai un mazuļu piebarošanai ir nepieciešams kvalificēts personāls. Inkubācijas procesā tiek pielietotas samērā dārgas termoregulācijas iekārtas. Lielas ražošanas jaudas tiek tērētas vaislinieku uzturēšanai un selekcijas darbiem. Tāpēc inkubatoru celtniecības lietderība katrā akvakultūras uzņēmumā būtu jāvērtē individuāli, īpaši rūpīgi izvērtējot uzņēmuma ražošanas jaudas un gaidāmo atdevi.

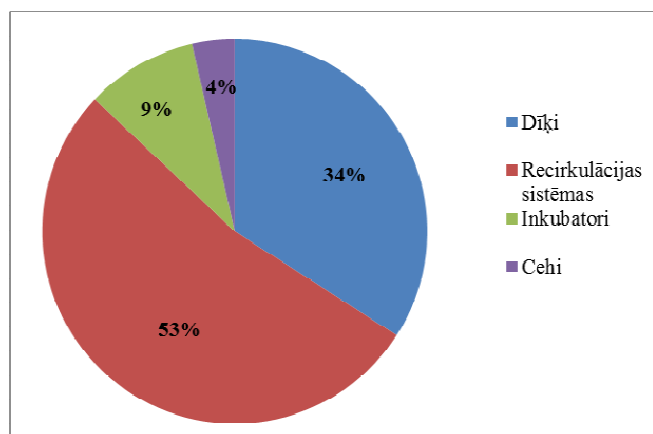
Audzēšanas cehi paredz zivju turēšanu dažāda izmēra baseinos slēgtās telpās. Tas ļauj turpināt zivju audzēšanu ziemā, pasargājot baseinus no aizsalšanas un ledus kārtas veidošanās. Bez tam, tādos baseinos var turēt zivis pēc ganību dīķu nolaišanas līdz realizācijai. Parasti audzēšanas cehos nav paredzēta ūdens sildīšana/dzesēšana.

Dīķsaimniecību dīķu rekultivācijas un celtniecības investīcijas atbilst pasākuma „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” aktivitātei „Attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes”. Dīķsaimniecībās vēsturiski tiek audzētas preču zivis - karpas un līņi. Pēdējos gados dīķsaimniecībās polikultūrā audzē līdakas un stores. Investīcijas dīķsaimniecībās ir riskantas, jo zivju audzēšana ir pakļauta tādu dažādu plēsīgu dzīvnieku un putnu invāzijai, kuri barībā izmanto audzēto akvakultūras produkciju, un nestabiliem meteoroloģiskajiem apstākļiem. Latvijas klimatiskie apstākļi nav īpaši labvēlīgi nevienai zivju grupai (siltūdens zivīm ūdens temperatūra ir par zemu un aukstūdens zivīm ūdens temperatūra par augstu, lai nodrošinātu zivīm optimālus augšanas apstākļus).

Investīciju struktūra

Uz 2014.gada 1.septembri ieguldījumi akvakultūras projektos veikti aptuveni EUR 49 milj. apmērā, kuru sadalījums pēc zivju audzēšanas veidiem, ir sekojošs (skatīt 5.5.attēlu):

- investīcijas dīķsaimniecībās – 34% par summu EUR 16 milj.;
- investīcijas recirkulācijas sistēmās – 53% par summu EUR 26 milj.;
- investīcijas inkubācijas sistēmu izbūvē - 9,4% par summu EUR 5 milj.;
- investīcijas zivju audzēšanas cehu izbūvē – 3,6% par summu EUR 2 milj.

5.5.attēls. Kopējais investīciju sadalījums pēc zivju audzēšanas veidiem

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem uz 15.07.2014.

Jāsecina, ka lielākā daļa no finansējuma - 67%, ir investēti augsti tehnoloģiskajā ražošanā. Tomēr arī finansējums dīķsaimniecībās sastāda nozīmīgu īpatsvaru - 34%. Pēc informācijas no LAD datu bāzes var konstatēt, ka dīķu rekultivācijai /būvniecībai izrakti 729 tūkst. m³ zemes par kopējo summu EUR 1,9 milj. Tomēr daļa no rakšanas darbiem nav tieši norādīta un veikta tādu tāmes pozīciju ietvaros kā „dīķu rekonstrukcija”, „dīķa jaunbūve”, „dīķa padziļināšana”, „dīķa izveidošana (rakšana)” un tml.

Dīķsaimniecībās lielākais līdzekļu apjoms tika investēts (skatīt 9.pielikumu):

- attiecināmo izdevumu grupā 0044 – Hidrotehnisko būvju, tai skaitā dīķu, dambju, ūdens padeves un izvades sistēmu, būvniecība un rekonstrukcija – 54,3% jeb EUR 9,1 milj.;
- attiecināmo izdevumu grupā 0045 – Cita jauna būvniecība vai rekonstrukcija - 26,4% jeb EUR 4,4 milj.

Uzņēmumos ar recirkulācijas sistēmām lielākais līdzekļu apjoms tika investēts:

- attiecināmo izdevumu grupā 0047 – Akvakultūras dzīvnieku audzēšanas un inkubācijas cehu jaunbūve un esošo cehu rekonstrukcija – 34,7% jeb EUR 9 milj.;
- attiecināmo izdevumu grupā 0056 – Tehnoloģisko iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana atbilstoši projekta mērķim, tajā skaitā datortehnika - 22,4% jeb EUR 5,8 milj.;
- attiecināmo izdevumu grupā 0060 – Ūdens recirkulācijas sistēmas iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana - 19,5% jeb EUR 5 milj.

Inkubatoros lielākais līdzekļu apjoms tika investēts sekojošās izdevumu grupās:

- attiecināmo izdevumu grupā 0047 – Akvakultūras dzīvnieku audzēšanas un inkubācijas cehu jaunbūve un esošo cehu rekonstrukcija – 55,7% jeb EUR 2,5milj.;
- attiecināmo izdevumu grupā 0060 – Ūdens recirkulācijas sistēmas iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana - 34,8% jeb EUR 1,6 milj.

Audzēšanas cehos lielākais līdzekļu apjoms tika investēts:

- attiecināmo izdevumu grupā 0047 – Akvakultūras dzīvnieku audzēšanas un inkubācijas cehu jaunbūve un esošo cehu rekonstrukcija – 45,3% jeb EUR 0,8 milj.;

- attiecināmo izdevumu grupā 0045 – Cita jauna būvniecība vai rekonstrukcija - 22,6% jeb EUR 0,4 milj.

Investīciju mērķi

ZRP 2007-2013 201.pasākuma mērķi ir izvirzīti ļoti vispārināti:

- modernizēt akvakultūras uzņēmumus un uzlabot to vispārējo darbību;
- attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes;
- attīstīt jaunu un īpaši pieprasītu ūdens dzīvnieku sugu audzēšanu;
- ieviest akvakultūras metodes, kas būtiski samazina negatīvu ietekmi uz vidi.

Izmantojot pieejamo informāciju, ir analizēta projekta tāmju atbilstība projekta mērķim. Vairākos gadījumos tika konstatēta līdzekļu izlietojuma neatbilstība attiecināmo izdevumu kodam, tai pašā laikā atbilstot projekta mērķim. Piemēram:

- tāmes pozīcija „lašu dzimtas zivju inkubācijas un audzēšanas iekārtu iegāde”, ir iezīmēta zem izdevumu koda 0059 - Ūdens padeves un tā līmeņa regulācijas iekārtu iegāde un uzstādīšana, lai gan drīzāk tā atbilst attiecināmo izdevumu kodam 0056 - Tehnoloģisko iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana atbilstoši projekta mērķim, tajā skaitā datortehnika;
- tāmes pozīcija „atvēršamā platībā 100 m²” ir iezīmēta ar kodu 0044 - Hidrotehnisko būvju, tai skaitā dīķu, dambju, ūdens padeves un izvades sistēmu, būvniecība un rekonstrukcija, lai gan citos gadījumos izmanto kodu 0045 - Cita jauna būvniecība vai rekonstrukcija.

Plaši un vispārināti projektu pasākumu mērķi ļauj iesniedzējiem saņemt atbalstu visdažādāko pasākumu īstenošanai. Arī atbalstīto projektu mērķi ir izvirzīti ļoti dažādi un nekonkrēti. Daži piemēri.

Projekta mērķis ir turpināt akvakultūras uzņēmuma attīstību un modernizēšanu, kas nodrošinātu attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes, samazinot negatīvo ietekmi uz vidi, un veicina nodarbinātību reģionā, radot jaunas darbavietas, nodrošinot darbiniekiem labākus darba apstākļus, kā arī, modernizējot akvakultūras uzņēmumu, tiks veicināts iekšējais Latvijas tirgus, realizējot pašmāju produkciju un piedāvājot Latvijas iedzīvotājiem kvalitatīvu zivs produkciju. Nav skaidrs, kādā akvakultūras nozarē iesniedzējs ir nolēmis darboties. Nav minēts, kādi darbi tiks veikti, cik darbavietas tiks radītas, kādas zivis un kādā apjomā tiks audzētas. Nevar secināt, vai izdevumu tāmes pozīcijas atbilst projekta mērķim. Kopā šim projektam bija piešķirts 1,7 milj. EUR.

Projektā, kura mērķis ir „Uzņēmuma konkurētspējas stiprināšana. Tā kā dīķi atrodas Natura 2000 teritorijā, bioloģiskās daudzveidības uzturēšanai svarīgi ir saglabāt dīķu biotopu, kas ir teritorijas ekosistēmas sastāvdaļa. Jāņem vērā arī tas, ka dīķos augušas karpas daļu sava pieauguma iegūst, barībā patērējot dabīgo barību, kas to tuvina bioloģiskam produktam. Projekta realizēšana nodrošinās uzņēmuma elektroenerģijas ekonomiju, tādējādi samazinot izmaksas, kas sekmēs uzņēmuma konkurētspēju. Tiks apmierinātas sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošināta bioloģiskās daudzveidības saglabāšana Natura 2000 teritorijā”, saskaņā ar projekta tāmī, ir iegādāta: lāpsta-izlīdzinātājs, krūmu-grāvju pļaujmašīna, elektroniskais elektromotora palaidējs, niedru pļāvējs un laivas dzinējs. Līdz ar to nav iespējams konstatēt saikni starp projekta mērķi un iepirktajām iekārtām, īpaši ņemot vērā, ka NATURA 2000 ir aizsargājamā dabas teritorija, kurā ir aizliegtas tādas darbības kā zemsedzes pārvietošana, pārvietošanās ar motorlaivu, u.c. dabu ietekmējošas darbības. Atbilstoši projektā mērķim ir paredzēts: „Projekta mērķis ir atjaunot zivju dīķi, rekonstruēt laivu māju un iegādāties atbilstošu aprīkojumu” taču tāmes sadaļā „laivu mājas rekonstrukcija” vietā ir pozīcija „laivu mājas jaunbūve”, kuras vērtība ir 19,3

tūkst. EUR . Nav saprotama „laivu mājas” nepieciešamība laivai, kuras vērtība ir 455,32 EUR.

No projekta, kura mērķis ir „Projekta mērķis ir veikt investīcijas akvakultūras dīķu padziļināšanā un pielāgošanā varavīksnes foreļu audzēšanai un uzsākt akvakultūras produktu realizēšanu”, var spriest, ka tiks veikta esošo dīķu padziļināšana un pielāgošana foreļu audzēšanai, kā arī ar foreļu realizēšanu saistīti pasākumi. Analizējot tāmes 15 pozīcijas par kopējo summu EUR 1,13 milj. secinām, ka ir uzbūvēta ražošanas ēka 180 m² par EUR 120 tūkst., atvēsinātava, noliktava. Iegādāti kvadrāta zivju audzēšanas baseini, inkubācijas baseini, traktors un citas saimniecībai nepieciešamas lietas. Ir veikta teritorijas labiekārtošana un uzstādīts žogs. LAD datu bāzē atskaitēs uzrādās arī saražotās 100 tonnas foreles, bet CSP dati uzrāda, ka Latvijā kopā ir saražotas tikai 29,4 tonnas varavīksnes foreļu.

Daudzos gadījumos neizpratni rada ieguldīto līdzekļu un sagaidāmā rezultāta nesamērīgums:

- projektā, kura mērķis ir „Uzlabot akvakultūras uzņēmuma darbību, īstenojot dīķa rekonstrukciju, tādējādi nodrošinot labvēlīgus apstākļus zivju audzēšanai” 3,4 ha dīķa rekonstrukcijā tika investēti 120 tūkst. EUR. Pieņemot, ka investīcijas dīķsaimniecībā varētu atmaksāties 10 gadus, katru gadu no rekonstruētās dīķa platības nepieciešami ieņēmumi 12 tūkst. EUR. Šādus ieņēmumus nav iespējams sasniegt, jo vidējā zivju dīķa produktivitāte ir 90,2 kg/ha. Projekta realizētājs no 3,4 ha iegūs 306,68 kg zivju pieaugumu gadā, tādējādi iepriekšminētajā termiņā nespējot atpelnīt ieguldītās investīcijas; projektā, kura mērķis ir „Paplašināt un uzlabot akvakultūras uzņēmuma darbību, ierīkojot otru zivju dīķi 0.80 ha platībā, attīstot tradicionālās akvakultūras metodes un nodrošinot labvēlīgus apstākļus” 0,8 ha dīķa ierīkošanai investēti 65,2 tūkst. EUR. Pieņemot iepriekš minēto aprēķinu, jāsecina, ka no 0,8 ha dīķa nevar katru gadu iegūt 6,52 tūkst. EUR un atpelnīt ieguldītās investīcijas 10 gadu laikā;
- projektā, kura mērķis ir „Uzlabot akvakultūras uzņēmuma darbību, ierīkojot zivju dīķi 0.58 ha platībā, attīstot tradicionālās akvakultūras metodes un nodrošinot labvēlīgus apstākļus zivju audzēšanai” 0,58 ha dīķa ierīkošanai investēti EUR 60,9 tūkst., kas nozīmē, ka gadā nepieciešami ieņēmumi EUR 6,09 tūkst., lai 10 gadu laikā atpelnītu investīcijas;
- projektam, kura mērķis ir: „Tuvāko 3 gadu laikā kļūt par stabilu melno ikru ražošanas un eksporta uzņēmumu un 1500 citu sugu mazuļu audzēšana inkubatorā” projekta kopsumma veido 0,4 milj. EUR. Projekta uzraudzība sāka 2009. gadā. Atskaites par projektu rādītāji uzrāda 1500 gabalu citu sugu mazuļu pieaugumu, bet par ikriem vai storu vaisliniekiem, vai kādu citu pārdoto produkciju ziņu nav, kas nozīmē, ka uzņēmums šobrīd nepilda projektā norādītos mērķus. No LAD datu bāzē apkopotās informācijas daudzos gadījumos nav iespējams noteikt investēto līdzekļu lietderību un atbilstību projekta īstenošanai iecerēm;
- piemēram, projektā, kura mērķis ir „Modernizēt akvakultūras uzņēmumu un uzlabot tā darbību, attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes. Tas panākams, rekonstruējot zivju dīķi un tādējādi palielinot akvakultūras produkcijas ieguvu, vienlaikus sakārtojot un uzlabojot ainavu” tiek paredzēta dīķa rekonstrukcija par 103,3 tūkst. EUR, bet pie tāmes pozīcijas nav norādīta dīķa platība;
- projektā, kura mērķis ir “projekta mērķis ir veikt rekonstrukciju esošiem dīķiem...” investēti 212,8 tūkst. EUR. Veikta dīķu rekonstrukcija un zemes

darbi, bet pieejamajos datos nav minēts ne zemes darbu apjoms, ne dīķu platība, tāpēc nevar spriest par līdzekļu izmantošanas lietderību.

Izskatītajos projektos ir saskatāma tendence iegādāties atsevišķus pamatlīdzekļus, kuri, iespējams, sekmē akvakultūras uzņēmumu modernizēšanu, tomēr:

- objektīvi neuzrāda pamatlīdzekļa iegādes nepieciešamību;
- nav skaidri saskatāmi akvakultūras produkcijas ražošanas apjomi;
- pieejamie dati neļauj identificēt saimniecības akvakultūrā izmantojamo dīķu platību - tā var būt 0.58 ha vai 100 ha.

Piemēram:

- projektā, kura mērķis „Iegādāties traktoru, lai tālāk attīstītu akvakultūru uzņēmumā. Traktors ir nepieciešams: 1) dīķa apsaimniekošanai un kopšanai; 2) barības ražošanai” Tā rezultātā ir iegādāts traktors 96,1 tūkst. EUR vērtībā;
- projektā, kura mērķis ir „Modernizēt akvakultūras uzņēmumu un uzlabot tā darbību” ir iegādāts traktors ar frontālo iekrāvēju un traktors ar kopējo vērtību 56,9 tūkst. EUR.

Akvakultūras uzņēmumos ieguldītajās investīcijās būtiska finansējuma daļa iztērēta dažādu teritoriju labiekārtošanas darbiem. No tāmēm var secināt, ka uzņēmumi labiekārtošanas darbos ir investējuši 17,6 milj. EUR, kas veido 3.6% no kopējā investīciju apjoma akvakultūras uzņēmumos:

- dīķu teritoriju labiekārtošanai investēti 1,2 milj. EUR jeb 7,5% no investīciju apjoma dīķsaimniecībās;
- recirkulāciju sistēmu teritoriju labiekārtošanas darbos investēti EUR 0,5 milj. jeb 1,9% no investīciju apjoma recirkulācijas sistēmās;
- audzēšanas cehu labiekārtošanas darbiem investēti EUR 1,3milj. jeb 0,7% no investīciju apjoma audzēšanas cehos.

Dažos no izskatītajiem projektiem ir iegādāti pamatlīdzekļi, kuru izmantošana un pielietošana tieši neveicina akvakultūras produkcijas ražošanas apjoma pieaugumu. Piemēram: tāmes pozīcija „Teritorijas labiekārtošana (ceļu izbūve, apgaismojums, zāliena ierīkošana, caurlaides un apsardzes telpu ierīkošana utt.).”

Nekur nav dota definīcija jēdzienam: „Attīstīt jaunu un īpaši pieprasītu ūdens dzīvnieku sugu audzēšanu”. Projektu īstenotāji par tādām sugām uzskata gan līņus, gan asarus. Nevienā no projekta mērķiem nav minēta jaunu sugu - dorado, lielmutes asaris, turbo vai tilapija audzēšanas uzsākšana Latvijā.

Projektu rezultātu kvantitatīvā analīze

201.pasākumā „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” atbalstītie projekti ir iesniegti laikā no 2008.līdz 2011.gadam (attiecīgi 2008.gadā – 17 uzņēmumiem, 2009.gadā – 18, 2010. – 24 un 2011.gadā – 6 uzņēmumiem). Atbalstīto projektu kopējās attiecināmās izmaksas ir 41,9 milj.EUR, tajā skaitā publiskais finansējums 19,2 milj.EUR jeb vidēji 296 tūkst.EUR uz atbalsta saņēmēju.

Atbalstīto uzņēmumu skaitā ir 48 esoši akvakultūras uzņēmumi un 17 jauni (no tiem 6 jauni uzņēmumi, bet 11 – esoši uzņēmumi, kas no jauna attīsta akvakultūras nozari).

Rezultātu analīze *pirms-pēc* projekta griezumā ir apgrūtināta sakarā ar atšķirīgu uzņēmumu skaitu, par kuriem ir pieejami konkrētu gadu dati LAD datu bāzē. Tā piemēram, uzņēmumu neto apgrozījums par 3 secīgiem gadiem (2010.-2012.) no šī avota pieejams tikai par 35 uzņēmumiem, bet apgrozījums no zivsaimniecības un saražotās akvakultūras produkcijas apjoms – par vēl mazāku skaitu – attiecīgi 26 un

20 uzņēmumiem. Līdz ar to projektu rezultātu vērtējumam ir plaši izmantoti vidējie rādītāji par pieejamiem uzņēmumiem, kā arī sakarību ciešuma analīze.

Izvērtējot atbalsta ietekmi uz ražošanas apjomu, ir analizēts atbalsta saņēmēju vidējais neto apgrozījums no zivsaimniecības un tā izmaiņas. Vidējais apgrozījums pa gadiem atbalsta saņēmējiem, par kuriem ir pieejama attiecīgā gada informācija, ir apkopots 5.1.tabulā. Tomēr jāapzinās, ka šāds salīdzinājums var būt novirzīts, ņemot vērā, ka katru gadu tabulā iekļauto uzņēmumu kopa ir atšķirīga.

5.1 .tabula. Atbalsta saņēmēju apgrozījums no zivsaimniecības, EUR gadā vidēji uzņēmumā (dalījumā pa uzņēmumu veidiem)

Uzņēmumi	Apgrozījums pirms projekta, EUR	2009	2010	2011	2012	2013
Esoši	19 984	13 432	58 452	36 073	46 359	75 604
Jauni akvakultūrā	0	0	3 741	8 478	7 655	8 071
Jauni	0	0	0	177	4 782	5 364

Avots: Apkopojums no LAD datu bāzes

Pieņemot, ka indikatīvu *pirms –pēc* novērtējumu šādā veidā ir iespējams veikt, iegūstam, ka, salīdzinot ar laiku pirms projekta atbalsta, saņēmēju apgrozījums ir palielinājies. Esošiem akvakultūras uzņēmumiem neto apgrozījums 2013.gadā pat gandrīz 4 reizes pārsniedzis pirmsprojekta laika apgrozījumu (pieaugums vidēji uzņēmumā par 55 tūkst.EUR), bet jaunie uzņēmumi, kuriem pirms projekta akvakultūras apgrozījuma nav bijis, šajā laikā to kāpinājuši daudz mazāk – līdz 5,4 tūkst.EUR gadā (no jauna dibinātie uzņēmumi) un līdz 8,1 tūkst.EUR (esoši uzņēmumi, kas sākuši nodarboties ar akvakultūru).

Uzņēmumu iedalījums atbilstoši to apgrozījuma izmaiņām pēc projekta norādīts 5.2.tabulā. Tajā ir salīdzināts pēdējais gads par kuru pieejami dati (daļai uzņēmumu tas ir 2013., bet daļai – 2012.) ar pēdējo noslēgto gadu pirms projekta. No 61 uzņēmuma, par ko pieejama šāda informācija, 37 (60%) apgrozījums ir palielinājies. Tajā skaitā 11 uzņēmumos (18%) tas palielinājies ievērojami – par vairāk nekā 20 tūkst. EUR. Savukārt 14 uzņēmumos apgrozījuma izmaiņas nav konstatētas, bet 10 uzņēmumos tas pat samazinājies.

5.2.tabula. Uzņēmumu grupējums atkarībā no zivsaimniecības neto apgrozījuma izmaiņām pēc projekta realizācijas

Uzņēmumi	Neto apgrozījuma izmaiņas no zivsaimniecības					vidējais publiskais fin.uz saņēmēju (EUR)
	Palielin. par > 20 000 EUR (uzņ.skaitis)	Palielin. par 0,1 - 20 000 EUR (uzņ. skaits)	Nemainās (uzņ. skaits)	Samazinās (uzņ. skaits)	vidējās izmaiņas grupā (EUR)	
Esoši	10	18	8	10	27 666	308 276
Jauni akvakultūrā	1	3	5	0	3 783	348 387
Jauni	0	5	1	0	4 196	101 700
KOPĀ	11	26	14	10	21 833	295 996

Avots: Apkopojums no LAD datu bāzes

Grupējot uzņēmumus atkarībā no to veida (jauns/ esošs uzņēmums) redzam, ka to uzņēmumu īpatsvars, kuri ir palielinājuši apgrozījumu, abās grupās ir līdzīgs (60%), tomēr esošie uzņēmumi ir kāpinājuši apgrozījumu straujāk – vidēji par 27,6 tūkst. EUR, turpretī jaunie - tikai par 4 tūkst.EUR. Arī salīdzinot ar saņemto publiskā finansējuma apjomu, kā labāki vērtējami esošo akvakultūras uzņēmumu rezultāti, bet relatīvi sliktākie rezultāti ir tiem esošiem citu nozaru uzņēmumiem, kuri sākuši nodarboties ar akvakultūru.

Sakarība starp saņemto atbalsta apjomu un apgrozījuma kāpumu ir analizēta ar sakarības ciešuma rādītāju, veicot korelācijas analīzi. Analīzes rezultāti liecina, ka starp saņemto publisko finansējumu un zivsaimniecības neto apgrozījuma izmaiņām pastāv vidēji cieša pozitīva sakarība (+0,565), kas ir statistiski nozīmīga ($p < 0,01$). Tas nozīmē, ka saņemtais atbalsts ir būtiski saistīts ar zivsaimniecības apgrozījuma pieaugumu.

Arī šajā gadījumā būtiska pozitīva sakarība izpaužas tieši esošiem akvakultūras uzņēmumiem (+0,606). Jauniem uzņēmumiem tā ir ievērojami vājāka (+0,129), kas saistīts ar nelielo apgrozījuma apjomu, kuru sasnieguši jaunie uzņēmumi, turklāt dažu uzņēmumu uzrādītais apgrozījums ir nulle, kaut arī atbalsta apjoms sasniedz simtus tūkst.EUR.

Ja salīdzinām tirgum saražotās akvakultūras produkcijas apjomu, iegūstam, ka starp jaunajiem un esošajiem uzņēmumiem pastāv ļoti lielas atšķirības saražotās produkcijas apjomā laikā pēc projekta – attiecīgi 2,6 tonnas un 104,1 tonnas zivju vidēji uzņēmumā. Ņemot vērā, ka zivsaimniecības produkcijai var būt ļoti atšķirīga tirgus cena, ir būtiski vērtēt arī saražotās produkcijas vērtību – šim nolūkam salīdzināts arī neto apgrozījums. Vidējais neto apgrozījums zivsaimniecībā jaunajiem uzņēmumiem laikā pēc projekta realizācijas (par visu laiku pēc statusa „sākta uzraudzība” piešķiršanas līdz 2013.gadam) ir 13,9 tūkst. EUR, bet esošajiem uzņēmumiem – 152 tūkst. EUR. Tas liecina, ka jaunie uzņēmumi gan saražo mazāk, tomēr tie ražo vērtīgāku sugu zivis.

Tajā pašā laikā jauno uzņēmumu iegūtā produkcijas vērtība joprojām ir pārlietu maza, lai ieguldītās investīcijas varētu atmaksāties. Tikai vienam no šiem uzņēmumiem 2013.gadā zivsaimniecības neto apgrozījums pārsniedza 10 tūkst. EUR, taču ņemot vērā attiecināmās izmaksas uz vienu saņēmēju (~506 tūkst.EUR), lai varētu runāt par investīciju atmaksāšanos, gada apgrozījumam būtu jābūt vismaz 10 reizes lielākam. Sešos jaunajos uzņēmumos neto apgrozījums pārskata periodā bijis nulle.

Savukārt starp esošajiem akvakultūras uzņēmumiem situācija ir relatīvi labāka. No atbalstītajiem uzņēmumiem 28 (58%) zivsaimniecības apgrozījums vismaz vienā no pēdējiem gadiem (2012. vai 2013.) ir pārsniedzis 50 tūkst. EUR. Tas ļauj cerēt šajos uzņēmumos sasniegt ieguldījumiem līdzīgu kopējo apgrozījumu vismaz 10 gadu laikā. Tomēr arī šajā grupā ir uzņēmumi ar ļoti mazu apgrozījumu salīdzinot ar veiktajām investīcijām un saņemto atbalstu: piemēram, uzņēmumam, kurš saņēmis publisko finansējumu 1,4 milj.EUR (projekta kopsumma 3,0 milj.EUR), neto apgrozījums no zivsaimniecības 2013.gadā bija tikai 8 tūkst. EUR. Bez tam, 6 no esošajiem uzņēmumiem uzrādītais apgrozījums ir nulle.

Rezultātu salīdzinājums dīķu un recirkulācijas sistēmu projektiem

Uzņēmumi galvenokārt attīstījuši 2 veidu ražotnes – dīķsaimniecības un recirkulācijas sistēmas. Neskaitot jaukta tipa uzņēmumus (tādus, kuri attīstījuši gan dīķus, gan recirkulācijas sistēmas), kā arī tādus, kuriem nav uzrādīts neviens no šiem veidiem, ir izdalīti 39 uzņēmumi, kas attīstījuši dīķus (60% no kopskaita), un 11

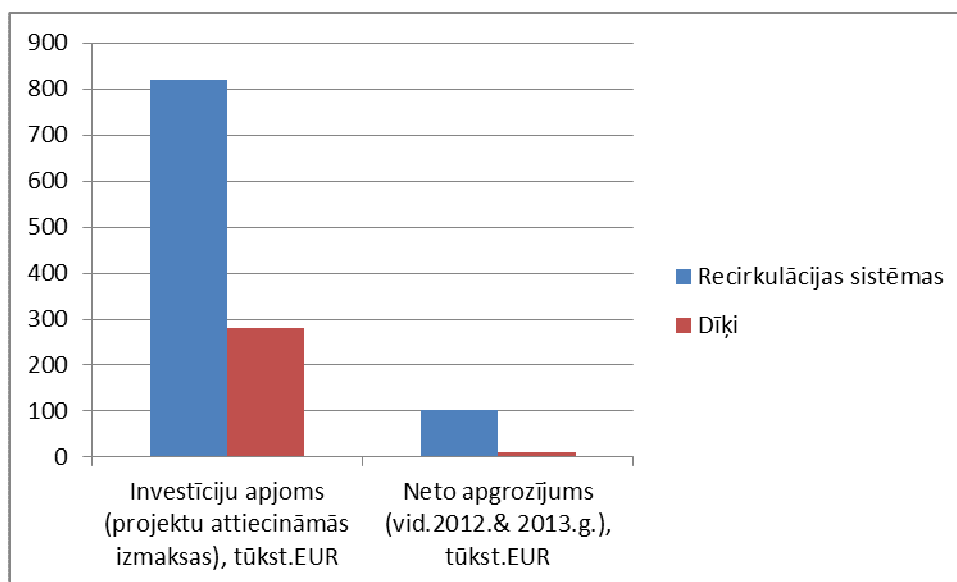
uzņēmumi, kas attīstījuši recirkulācijas sistēmas (17% no kopskaita). Lielai daļai no uzņēmumiem, kas attīstījuši recirkulācijas sistēmas, ir arī zivju audzēšanas cehs.

Ieguldījumu vērtība un projektu publiskais finansējums vidēji vienam atbalsta saņēmējam recirkulācijas sistēmu projektos ir ievērojami lielāks nekā dīķu projektos - attiecīgi 605 tūkst. EUR un 176 tūkst.EUR (starpība 3,4 reizes). Lai noskaidrotu, vai šādas lielākas investīcijas arī sniedz lielāku atdevi, uzņēmumos veikto ieguldījumu apjoms (projektu attiecināmās izmaksas) ir salīdzinātas ar 2012. un 2013.gadu vidējo neto apgrozījumu no zivsaimniecības. Rezultāti apkopoti 5.6. attēlā.

No attēla datiem redzam, ka vidējais neto apgrozījums recirkulācijas uzņēmumos pēc projekta ir 8,7 reizes lielāks nekā dīķu uzņēmumos (attiecīgi 103,0 tūkst.EUR un 11,9 tūkst.EUR tajos uzņēmumos, kuru apgrozījums ir lielāks par nulli). Turklāt būtiskākais, ka projektu investīciju apjoma attiecība pret gada apgrozījumu recirkulācijas sistēmās ir labāka – investīciju apjoms 8 reizes pārsniedz gada vidējo apgrozījumu, savukārt dīķos investīciju apjoms pārsniedz gada apgrozījumu 23,6 reizes.

Sakarības ciešuma rādītāji starp saņemto atbalstu un zivsaimniecības neto apgrozījuma kāpumu gan šajā gadījumā būtiski neatšķiras: dīķu projektiem šis rādītājs ir +0,398, bet recirkulācijas sistēmām +0,341. Tie liecina, ka abos gadījumos lielāks atbalsta apjoms ir saistīts ar apgrozījuma pieaugumu, tomēr sakarība nav cieša.

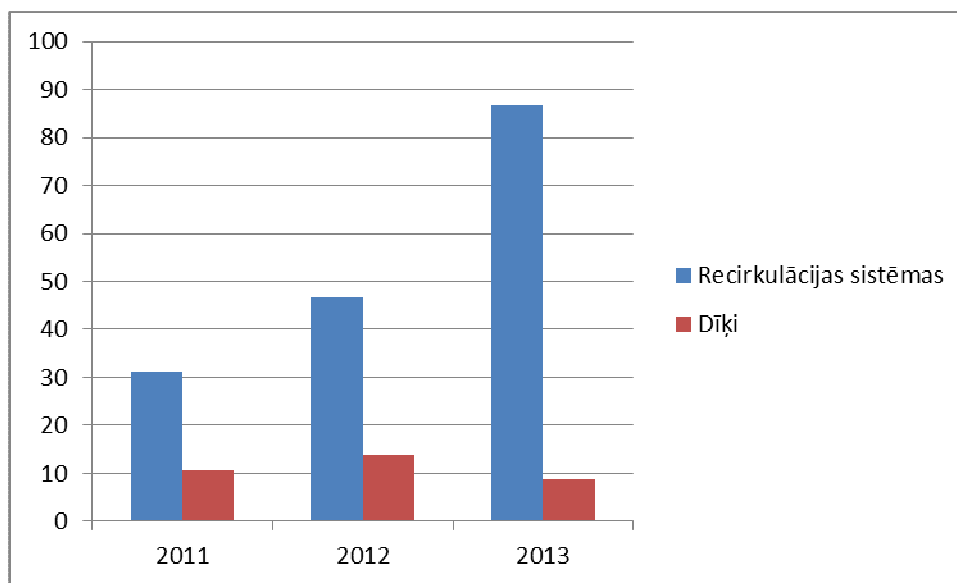
Konkrētu uzņēmumu datu analīze rāda, ka spriežot pēc produkcijas apjoma un apgrozījuma kāpuma, par sekmīgiem ir pamats uzskatīt vismaz 7 dīķsaimniecības projektus: attiecīgie uzņēmumi konsekventi kāpina apgrozījumu, un tajos investīciju apjoms nepārsniedz pēdējā gada apgrozījumu vairāk kā 6 reizes (no šiem 7 ir viens jaunais uzņēmums). Savukārt starp recirkulācijas sistēmu uzņēmumiem ir divi ar salīdzinoši lielu un stabilu apgrozījumu, bet pārējiem tas ir neliels vai svārstīgs. Tomēr vidējie rādītāji, kā iepriekš minēts, vairākkārt pārsniedz dīķsaimniecību rezultātus (5.6attēls).

5.6attēls. Neto apgrozījuma salīdzinājums ar investīciju apjomu atkarībā no investīciju veida (dīķos vai recirkulācijas sistēmās)

Avots: Aprēķini, izmantojot LAD datu bāzes informāciju

Neto apgrozījuma datu dinamikas analīze rāda, ka ražošanas rādītāji ievērojami palielinājušies tieši uzņēmumos, kas veidojuši recirkulācijas sistēmas (5.7..attēls).

5.7.attēls. Uzņēmumu vidējais neto apgrozījums zivsaimniecībā atkarībā no investīciju veida, tūkst.EUR (iekļauti dati par 38 uzņēmumiem ar dīķu un 11 – ar recirkulācijas projektiem)

Avots: Apkopojums no LAD datu bāzes

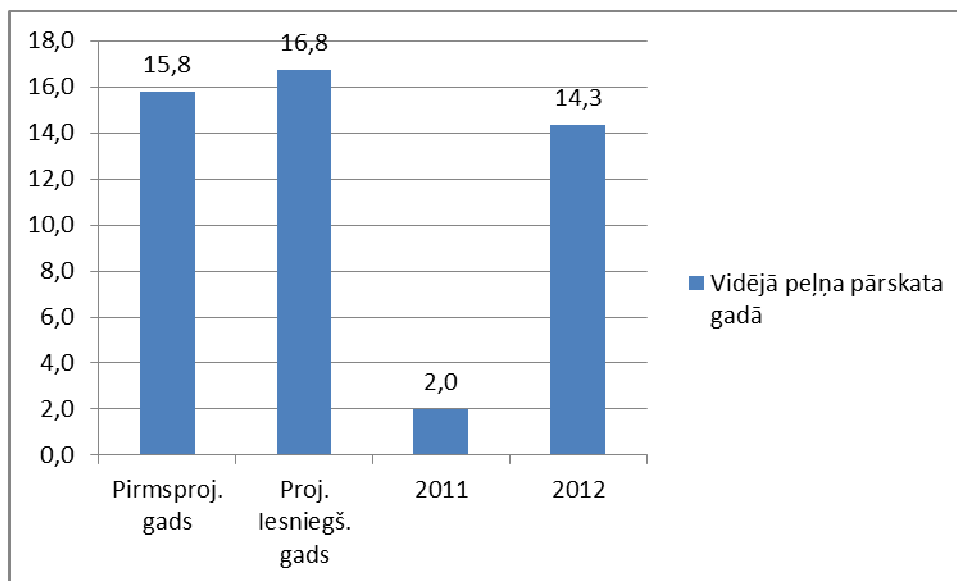
Arī naturālā izteiksmē tirgum saražotās akvakultūras produkcijas apjoms vidēji vienā uzņēmumā ar recirkulācijas sistēmām ir bijis ievērojami lielāks (76,4 t pret 10,5 t dīķos). Bez tam, audzējamo zivju sugu analīze rāda, ka recirkulācijas sistēmās tiek audzētas galvenokārt dārgākas zivis (foreles, zuši, citas sugas (stores u.tml.)), bet gandrīz nemaz netiek audzētas karpas).

Minēto datu analīze ļauj secināt, ka vidēji rēķinot, akvakultūras projekti ir ar ievērojamu finanšu ietilpību un ir ļoti apšaubāma lielas daļas projektu atmaksāšanās spēja. Tikai neliela daļa uzņēmumu pēc projektu realizācijas uzrāda konsekvētu apgrozījuma kāpumu, bet daļa (12 uzņēmumi jeb 20% no tiem, kam sāka uzraudzība līdz 2013.gadam ieskaitot) nav uzrādījuši pozitīvu neto apgrozījumu zivsaimniecībā. Pavisam ir tikai 10 uzņēmumi (16%), kuriem projektu attiecināmās izmaksas (investīciju vērtība) pārsniedz pēdējā norādītā gada neto apgrozījumu mazāk kā 10 reizes. Tas nozīmē, ka pārējiem projektiem atmaksāšanās iespēja ir ļoti problemātiska.

Kaut arī ieguldījumi recirkulācijas sistēmās vidēji uzrāda labākus rezultātus, tomēr paši par sevi tie negarantē dzīvotspēju. Līdz ar to būtu jāstrādā pie papildus kvalifikācijas kritēriju izveides, lai turpmāk palielinātu veiksmīgo projektu īpatsvaru.

Atbalstīto uzņēmumu finanšu rādītāji un to dinamika

Uzņēmuma darbības ilgtspējas būtisks rādītājs ir tā finanšu rezultāts – peļņa vai zaudējumi. Šim nolūkam tika apkopota atbalsta saņēmēju peļņa vai zaudējumi laikā no pēdējā noslēgtā gada pirms projekta realizācijas līdz pēdējam pieejamam gadam (2012.). Ievērojot, ka lielākai daļai atbalsta saņēmēju akvakultūra nav pamatdarbība (lielāko daļu neto apgrozījuma veido citas nozares), peļņas vai zaudējumu analīzē tika iekļauti tikai tie uzņēmumi, kuriem apgrozījums akvakultūrā veido vismaz 50% no kopējā apgrozījuma. Šādu uzņēmumu, kuriem bija pieejama pilna augstāk minētā datu rinda, bija 14. Līdz ar to nav pamata uzskatīt, ka izvēlētajā kopa pārstāv visus atbalsta saņēmējus, tomēr no tās var izdarīt indikatīvus secinājumus par finansiālo stāvokli akvakultūrā.

5.8.attēls. Vidējā peļņa pārskata periodā uzņēmumos, kuriem vairāk kā 50% neto apgrozījuma veido zivsaimniecība, tūkst.EUR (dati par 14 atbalsta saņēmējiem)

Avots: Apkopojums no VID datiem

No minētajiem 14 uzņēmumiem 2012.gadā 9 strādāja ar peļņu, bet 5 – ar zaudējumiem. Tajā skaitā, zaudējumi bija abiem šajā kopā esošajiem jaunajiem akvakultūras uzņēmumiem. Savukārt peļņas dinamika laikā kopš projekta uzsākšanas bija svārstīga: 7 uzņēmumiem peļņa ir palielinājusies, bet 7 – samazinājusies. Ņemot vērā, ka vienam uzņēmumam finanšu rezultāts ir ievērojami pasliktinājies (strauji palielinājušies zaudējumi), vidējais rezultāts ir negatīvs. Šis viens uzņēmums ir attīstījis recirkulāciju, taču tā apgrozījums saglabājas zems.

Kopumā peļņas rādītāji analizētajos uzņēmumos ir izteikti svārstīgi. Vērojama tendence, ka tie parasti pasliktinās projekta ieviešanas laikā vai tūlīt pēc tam, taču pēc tam atkal palielinās. Vidējie peļņas rādītāji analizētajos uzņēmumos katru gadu bijuši ar plus zīmi, un to dinamika laikā kopš *pirms projekta* gada ir apkopota 5.8.attēlā. No tā redzams, ka vidējā peļņa ievērojami samazinājās 2011.gadā, kas daļai uzņēmumu bija pēcprojekta gads (tas var būt saistīts ar papildus izdevumiem saistībā ar veiktajām investīcijām, taču vēl nepietiekamo projekta atdevi). Savukārt 2012.gadā peļņa jau gandrīz sasniedza pirmsprojekta līmeni, to gan nepārsniedzot.

Lai izdarītu detalizētākus secinājumus par projektu dzīvotspēju, būtu nozīmīgi izvērtēt 2013. un 2014.gadu finanšu rezultātus, tomēr var secināt, ka salīdzinot ar tik liela apjoma investīcijām, kādas ir veiktas akvakultūrā (vidēji 500 tūkst.EUR uz atbalsta saņēmēju) uzņēmumu esošā peļņa vidēji ir ļoti maza. Ievērojama peļņa (vairāk kā 50 tūkst.EUR) 2012.gadā bija tikai 4 uzņēmumiem (28%). Lielākie peļņas rādītāji sasniedz vairākus simtus EUR gadā. Divi no minētajiem 4 uzņēmumiem ir investējuši zivju audzēšanas ceha izbūvē, bet audzēto zivju sigas ir atšķirīgas.

5.3. Veismīgo un neveismīgo projektu analīze

Ņemot vērā nelielo atbalsta saņēmēju skaitu, nozīmīgu darba daļu veido kvalitatīvā analīze, apsekojot pēc noteiktiem kritērijiem izvēlētos atbalsta saņēmējus.

Šādā veidā iegūstot nepastarpinātu un detalizētu informāciju par realizētajiem projektiem, to realizāciju, kā arī uzņēmēju viedokli par uzņēmējdarbību un akvakultūras sektora turpmāku atbalstu.

Kopumā pasākumā „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” piedalījās 191 atbalsta pretendents (301 iesniegts projekts), no kuriem tika atbalstīti tikai 77 pretendenti (114 projekti). Šajā pasākumā atšķirībā no 202. pasākuma „Ūdens vides pasākumi” un 205. pasākuma „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” atbalsta pretendentiem ir liels neatbalstīto projektu īpatsvars (61%) (skat. 2. pielikumu). Tas netieši norāda uz problēmām sagatavot kvalitatīvus projektus akvakultūras attīstībai. Pārrunās ar LAD darbiniekiem tika secināts, ka neatbalstīto projektu lielais īpatsvars ir galvenokārt saistīts ar pieredzes trūkumu akvakultūras sektorā, kas atspoguļojas projekta pieteikumu sagatavošanā. Saskaņā ar LAD darbinieku sniegto informāciju atbalsta pretendentiem vislielākās problēmas sagādā:

- ar iepirkumu veikšanu saistītas procedūras (sadārdzinātas tāmes),
- būvniecības darbu veikšana (cehu, angāru, recirkulācijas sistēmu neatbilstoša izbūve)
- zivju apjomu plānošana (nereālu apjoma plānošana, ņemot vērā zivju audzēšanas īpatnības, hidrotehniskās būves un termiņus).

Šādu problēmu cēlonis parasti ir zināšanu un pieredzes trūkums akvakultūras jomā. LAD darbinieki skaidro, ka vislielākās problēmas tika novērotas tiem atbalsta pretendentiem, kuri vēlas uzsākt vai tikko ir uzsākuši uzņēmējdarbību akvakultūras sektorā. Pēc viņu sniegtās informācijas, projekti lielākoties tiek sagatavoti bez akvakultūras speciālistu līdzdalības, kas lielā mērā atsaucas arī uz projekta pieteikuma kvalitāti.

Lai varētu novērtēt 201. pasākuma “Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” veiksmīgākos un neveiksmīgākos projektus 65 atbalsta saņēmēju projektiem, kuriem ir “sākta uzraudzība”, tika izstrādāti 5 kritēriji (skat. 3.pielikumu):

- iegūtais akvakultūras produkcijas apjoms;
- iegūtā un plānotā akvakultūras produkcijas apjoma starpība;
- attiecināmās izmaksas uz 1 iegūto akvakultūras produkcijas apjomu;
- iegūtās akvakultūras produkcijas nozīmība (zivju cenas, noieta, apstrādes iespējas);
- projektu nozīmība pēc hidrotehniskās būves veida.

Kritēriji tika aprēķināti un ranžēti divām dažādām atbalsta saņēmēju grupām: atbalsta saņēmējiem – jauniem akvakultūras uzņēmumiem un atbalsta saņēmējiem – esošiem akvakultūras uzņēmumiem, kā rezultātā tika noteikti veiksmīgie un neveiksmīgie atbalsta saņēmēju projekti (skat. 5. un 6.pielikumu).

Individuālais aprēķins par 65 atbalsta saņēmējiem un to 96 projektiem deva iespēju identificēt veiksmīgākos un neveiksmīgākos atbalsta saņēmēju projektus. Veiktajās izbraukuma intervijās iegūti šo atbalsta saņēmēju viedokļi par akvakultūras turpmākajām attīstības iespējām, vajadzībām un problēmām.

Izvēloties apmeklējamus uzņēmumus, tika analizēti trīs veiksmīgākie un neveiksmīgākie projekti jauno akvakultūras uzņēmumu grupā, un seši veiksmīgākie un neveiksmīgākie projekti esošo akvakultūras uzņēmumu grupā. Gala lēmums par apmeklējamajiem uzņēmumiem tika pieņemts, ņemot vērā to zivju audzēšanas tehnoloģiju – recirkulācija, baseini, dīķi, kā arī audzējamās zivju sugas, lai netiktu apmeklēti tikai viena veida uzņēmumi. Rezultātā tika izvēlēti trīs jaunie akvakultūras uzņēmumi, no kuriem diviem bija veiksmīgāk realizētie projekti un vienam - neveiksmīgais projekts pēc ranžēšanas kritērijiem. Savukārt esošo akvakultūras uzņēmumu grupā tika izvēlēti septiņi, no kuriem trīs atradās starp veiksmīgajiem

projektiem, trīs starp neveiksmīgajiem projektiem un viens projekts - ranžēšanas tabulas vidus daļā..

Jau izbraukuma laikā ar mums tikties nevēlējās viens no esošajiem akvakultūras uzņēmumiem, tāpēc turpmākā analīze ir veikta par deviņiem uzņēmumiem.

5.3.tabula. Apmeklēto akvakultūras uzņēmumu raksturojums, skaits

Raksturojošie rādītāji	Esošie akvakultūras uzņēmumi, skaits	Jaunie akvakultūras uzņēmumi, skaits
Audzējamo zivju suga:		
-forele	4	1
-store	1	1
-dažādas zivis	1	1
Audzēšanas veidi:		
-dīķi	4	1
-baseini	1	
-recirkulācija	2	2
-mazuļu inkubācija	3	1
Kopējais darbinieku skaits pēc anketēšanas rezultātiem	16	8
Kopējais uzraudzībā esošo projektu skaits	11	5

Uz vienu uzņēmumu var attiekties vairāki vienas grupas rādītāji

Avots: LVAEI aprēķināts pēc anketēšanas rezultātiem un LAD datiem uz 20.10.2014.

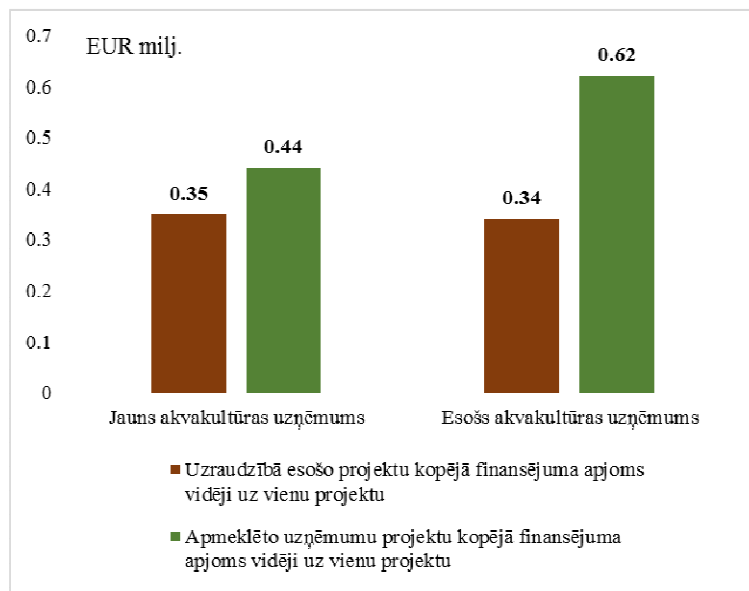
Lielākā daļa no apmeklētajiem uzņēmumiem – pieci, audzē foreles gan dīķos un baseinos, gan recirkulācijas sistēmās (skat. 5.3. tabulu). Tomēr viens no iepriekšminētajiem uzņēmumiem ir plānojis uzsākt foreļu audzēšanu recirkulācijā, bet uz apmeklējuma brīdi cehs stāvēja tukšs un tajā tika novērstas tehniska rakstura problēmas. Storu audzēšana notiek recirkulācijā, savukārt abi uzņēmumi, kas audzē dažādas zivis – stores, foreles, karpas, līņus, sīgas, līdakas, u.c. sugas, nodarbojas ar dīķsaimniecību. Trīs uzņēmumiem ir mazuļu inkubācijas iekārtas, kur divos no tiem tiek inkubēti storu mazuļi, bet vienā uzņēmumā – foreles.

Apmeklējot uzņēmumus, tika norādīts, ka pastāvīgo darbinieku skaits uzņēmumos kopā ir 24, bet sezonas laikā uzņēmumos, kuri zivis audzē dīķos un sniedz makšķerēšanas pakalpojumus, tiek ņemti vēl papildus darbinieki. Vairāki uzņēmumi, īpaši tie, kuri nodarbojas ar dīķsaimniecību, uzskatāmi par ģimenes uzņēmumiem, jo uzņēmuma īpašnieks vienlaicīgi ir arī tā darbinieks, un netiek radītas papildus darba vietas. Visvairāk darbinieku – vismaz pieci, ir uzņēmumiem, kuri zivis audzē recirkulācijā. Kopumā visi apmeklētie uzņēmumi ir mikro uzņēmumi, jo nevienā no tiem nav vairāk par desmit darbiniekiem.

Apmeklēti 14% no uzraudzībā esošajiem uzņēmumiem, savukārt apmeklēto uzņēmumu projekti veido 17% jeb 16 projektus no visiem 96 uzraudzībā esošajiem projektiem. Divi no uzņēmumiem ir realizējuši trīs projektus, trīs – divus projektus, bet pārējie pa vienam uzraudzībā esošam projektam.

No 65 uzraudzībā esošajiem akvakultūras uzņēmumiem 48 ir esošie akvakultūras uzņēmumi, un tie ir realizējuši 74 projektus, bet 17 jaunie akvakultūras uzņēmumi ir realizējuši 22 projektus. Kopējā finansējuma apjoms vidēji uz vienu uzraudzībā esošo projektu gan esošajiem akvakultūras uzņēmumiem, gan jaunajiem akvakultūras uzņēmumiem būtiski neatšķiras, attiecīgi EUR 0,35 milj. un EUR 0,34

milj. (skatīt 5.9.attēlu). Savukārt, aprēķinot iepriekš minēto rādītāju apmeklētajiem projektiem, jāsecina, ka esam izraudzījušies projektus, kuri ir virs vidējā līmeņa. Apmeklēto jauno akvakultūras uzņēmumu vidējais projekta apjoms ir EUR 0,44 milj., savukārt esošo akvakultūras uzņēmumu – EUR 0,62 milj., kas gandrīz divas reizes pārsniedz vidējā projekta apjomu uzraudzībā esošajiem projektiem.

5.9.attēls. Kopējais finansējums vidēji uz vienu projektu (EUR milj.)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem uz 15.07.2014.

Apmeklētajiem akvakultūras uzņēmumiem uzraudzība ir uzsākta: vienam 2011.gadā, diviem 2012.gadā, trīs uzņēmumiem 2013.gadā un trīs – 2014.gadā.

Apmeklēto akvakultūras uzņēmumu anketēšanā sniegtās atbildes uz jautājumiem apkopotas 7.pielikumā. Turpmāk sniegta analīze par katru anketas jautājumu (viens uzņēmums varēja atbildēt katrā jautājumā ar vairākiem atbilstošajiem variantiem).

Kāpēc projekta/-u ietvaros izlēmāt audzēt attiecīgās zivis /vēžveidīgos

Lielākā daļa apmeklēto uzņēmumu – četri, kas audzē foreles gan dīķos, gan recirkulācijā, un viens, kas audzē dažāda veida zivis dīķos un inkubē un audzē storu mazuļus, uzskata, ka attiecīgajām zivīm tirgū ir liels pieprasījums, un tāpēc tās ir izdevīgi audzēt. Visi uzņēmumi, kuri nodarbojas ar dīķsaimniecību, norādījuši, ka par labu zivju audzēšanai izšķīrušies labvēlīgo esošo hidrotehnisko apstākļu dēļ.

No apmeklējuma var secināt, ka tikai vienam no šiem uzņēmumiem tiešām ir labvēlīgi hidrotehniskie apstākļi, jo grunts dīķi un projektā realizētie baseini ir veidoti uz dabīgās ūdensteces un piemērotā topogrāfiskā vietā ar dabīgu slīpumu. Vēl vienam no uzņēmumiem ir izveidots dīķis vai padziļināta jau esoša uzplūdusi vieta, kurā ir salaistas dažādu sugu zivis, bet nav nodrošināta iespēja nosusināt dīķi un izķert zivis, tādejādi ražojot preču produkciju. Savukārt vēl diviem uzņēmumiem ir sarakti ļoti daudz dīķi pļavā, kur nav skaidrs, kā tiek nodrošināta ne ūdens pietece, ne notece.

Atbildi - zema pašizmaksa kā iemeslu konkrētās zivju sugas audzēšanai nav izvēlējušies neviens no apmeklētajiem uzņēmumiem. Sarunu laikā praktiski visi uzņēmumi, kuros notiek zivju audzēšana, norādīja, ka tas ir samērā dārgs process. Lai

izaudzētu pirmo pārdodamo partiju, ir jāiegulda lieli apgrozāmie līdzekļi – barība, elektrība, algas darbiniekiem, bet bankas nedod apgrozāmo līdzekļu aizdevumus, jo akvakultūra tiek uzskatīta par neperspektīvu nozari.

Augstu vidējo tirgus cenu par iemeslu akvakultūras nozares izveidošanai vai attīstībai uzņēmumā ir minējuši gandrīz puse, t.i., četru apmeklēto uzņēmumu pārstāvji. Divi no tiem nodarbojas ar storu audzēšanu galai vai ikriem recirkulācijas sistēmās, viens – ar foreļu audzēšanu recirkulācijas sistēmā un viens – ar dažādu zivju audzēšanu dīķī. Uzņēmumu, kuri nodarbojas ar storu un foreļu audzēšanu, pārstāvji norādīja, ka, lai zivju audzēšana atmaksātos tās japārstrādā, jo dzīvas un svaigas zivis tiek pirktas ļoti mazos apjomos. Tāpēc vairākiem no šiem uzņēmumiem ir ieceres šajā programmēšanas periodā iesniegt projektus uz nelielu apstrādes cehu izveidi pie saviem uzņēmumiem, jo šobrīd sarunas ar esošajiem apstrādes uzņēmumiem nevedas. Šobrīd katra konkrēta akvakultūras uzņēmuma piedāvātie akvakultūras produkcijas apjomi apstrādes uzņēmumiem ir par mazu jaudu lietderīgai noslogošanai. Savukārt uzņēmums, kurš zivis audzē dīķī, kā pamatojumu augstajai tirgus cenai minēja individuālo patērētāju vēlmi iegādāties svaigas zivis.

Atbildi – vienkārša biotehnika attiecīgo zivju audzēšanai ir izvēlējušies divi uzņēmumi. Viens no tiem audzē foreles dīķos un baseinos, un, ņemot vērā to atrašanās vietu, kā arī vadītāja zināšanas un pieredzi attiecīgajā nozarē, šim apgalvojumam var piekrist. Savukārt, otrs uzņēmums ir paredzējis audzēt foreles recirkulācijas sistēmā, bet šobrīd darbību nav uzsācis, jo saskāries ar dažāda rakstura tehniskām problēmām. Turklāt uzņēmumā nav darbinieku ar zināšanām un pieredzi zivju audzēšanā akvakultūrā, kā rezultātā rodas jautājums, vai šis uzņēmums tuvākajā laikā uzsāks projektā paredzēto darbību.

Tikai viens uzņēmums, kurš plānojis uzsākt foreļu audzēšanu recirkulācijas sistēmā, ir norādījis, ka iepriekšminētās zivis izvēlēties audzēt un projektu realizēt tāpēc, ka ir pieejamas attiecīgās tehnoloģiskās iekārtas zivju audzēšanai.

Viens no uzņēmumiem norādīja, ka storu ikrus inkubēt un mazuļus audzēt izvēlējas tāpēc, ka tuvākajā apkārtnē šāds cehs nevienam citam uzņēmuma nav. Uzņēmums ar inkubēšanu nodarbojas jau otro gadu, sagatavojot apmēram 10-15 tūkstošus mazuļu gadā. Šobrīd tiek strādāts pie tā, lai potenciālie klienti, kas galvenokārt ir citas zivju audzētavas un dīķu īpašnieki, veiktu pasūtījumu jau gadam uz priekšu, tādējādi ļaujot aprēķināt, cik mazuļus nepieciešams saražot.

Norādiet, kāds ir vai tiek plānots noieta tirgus projekta/-u ietvaros izaudzētajai akvakultūras produkcijai

Trīs no apmeklētajiem uzņēmumiem norādīja, ka viņiem jau ir tirgus savas produkcijas realizācijai. Divi no šiem uzņēmumiem nodarbojas ar dīķsaimniecību un galvenokārt pārdod zivis vietējā tirgū, novada vai pagasta ietvaros, kā arī nodarbojas ar komercmakšķerēšanu. Papildus viens no šiem uzņēmumiem pārdod zivis arī vietējiem mājražotājiem, kas tās kūpina vai veic citu apstrādi un storu mazuļus realizē citiem zivju audzētājiem. Otram uzņēmumam kā papildus nodarbošanos jāmin zivju apstrāde uz vietas, veicot sāļšanu un kūpināšanu. Šie uzņēmumi plašāku tirgu savai produkcijai neplāno, norādot, ka, lielveikalos, sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumos un viesnīcās Rīgā vai citās lielajās pilsētās produkciju pieprasa nelielos daudzumos. Tādējādi produkciju vedot un tirgojot katram uzņēmumam atsevišķi, sadārdzinājumu uz mazo apjomu dod transporta izmaksas. Ir nepieciešams loģistikas uzņēmums, kas savāc pārdodamos apjomus no vairākiem uzņēmumiem un nodrošina to piegādi.

Savukārt trešais uzņēmums recirkulācijas sistēmā izaudzētās stores pārdod citiem uzņēmumiem, kuri tās tālāk audzē līdz vaislas mātēm, bet vīriešu kārtas zivju apstrādei vēlas izveidot savu cehu, jo pārdot tās svaigā veidā neatmaksājas.

Viens no foreļu audzēšanas uzņēmumiem norādījis, ka daļēji jau ir tirgus, bet daļēji tas tiek meklēts. Šobrīd zivis tiek realizētas citiem zivju audzētājiem vai dabisko ūdenstilpņu īpašniekiem, kā arī nelielos apjomos pārdotas vietējā tirgū. Uzņēmums strādā pie tā, lai attīstītu sadarbību ar lielveikaliem, apstrādātājiem, kā arī domā par zivju eksportu uz Krieviju, Kazahstānu un Igauniju.

Pieci uzņēmumi ir norādījuši, ka noieta tirgus vēl tikai tiek plānots.

Viens no šiem uzņēmumiem – storu audzēšana recirkulācijā, ir norādījis, ka tiek meklēti sadarbības partneri Krievijā un Amerikā, lai nodrošinātu produkcijas eksportu. Kā produkcija tiek domāta nevis svaigas, bet apstrādātas zivis – gan filetētas, gan kūpinātas, gan konservos. Uzņēmums šobrīd intensīvi strādā pie dažādu recepšu izstrādes storu konserviem, izmēģinot tās ar iepirktām zivīm un esošajos apstrādes uzņēmumos. Turklāt uzņēmums plāno piedalīties ar produkcijas paraugiem starptautiskajās izstādēs, lai piesaistītu klientus. Šis uzņēmums norāda arī to, ka sadarbība ar esošajiem apstrādes uzņēmumiem nav izdevīga, jo vieniem pašiem nav iespējams saražot apstrādes uzņēmumu interesējošos apjomus. Savukārt apstrādes uzņēmumam iepriekš jāplāno diena, kad tiks apstādināta cita veida ražošana, lai apstrādātu produkciju, kuras apjoms pie tā jaudām, ir viena diena. Tāpēc arī storu audzētājs domā par sava apstrādes ceha būvniecību. Vietējos lielveikalus kā produkcijas noņēmējus uzņēmums īpaši nemēģina uzrunāt, jo uzskata, ka produkcija tiek sadārdzināta un vietējam patērētājam vairs nav interesanta.

Trīs no foreļu audzēšanas uzņēmumiem norāda, ka tos interesē iespēja zivis pārdot lielveikalos un sadarboties ar apstrādes uzņēmumiem, bet konkrētu iestrāžu vēl nav. Vienu no šiem uzņēmumiem interesē pārdot zivis arī vietējā tirgū, bet divi, kuri nodarbošies ar foreļu audzēšanu dīķos, plāno eksportu uz Krieviju un ES dalībvalstīm.

Uzņēmums, kurš audzē dažādas zivis dīķi, plāno tās pārdot gan vietējā tirgū, gan lielveikalos, gan atļaut komercmakšķerēšanu.

Norādiet, vai pirms projekta/-u izstrādes veicāt akvakultūras tirgus izpēti

Tikai viens uzņēmums uz šo jautājumu ir atbildējis negatīvi – tirgus izpēte netika veikta, jo uzņēmumu eksporta tirgi neinteresē, bet par vietējo tirgu viss ir labi zināms. Attiecīgais uzņēmums ir ar ilglaicīgu pieredzi foreļu audzēšanā un realizētais projekts bija vērsts uz uzņēmuma uzlabošanu, būtiski nepalielinot audzējamo zivju apjomu, kā rezultātā uzņēmums jau iepriekš zināja, ka tā produkcijai ir noieta tirgus.

Visi pārējie uzņēmumi ir strādājuši gan pie vietējā, gan ārvalstu tirgus izpētes.

Norādiet, kas bija projekta/-u pieteikuma/-u sagatavotājs

Tikai viens no visiem uzņēmumiem ir norādījis, ka projektu pilnībā sagatavojis pats. Uzņēmumam ir gan iepriekšējā pieredze akvakultūras nozarē, gan, gatavojoties projekta iesniegšanai, tika gūta pieredze ārvalstu akvakultūras uzņēmumos ar līdzīgu nodarbošanos, t.i., akvakultūras zivju audzēšanu baseinos uz caurtekoša ūdens.

Pārējie uzņēmumi projektu gatavošanai ir piesaistījuši dažāda veida speciālistus – vai nu projektu pieteikumu un pārējās dokumentācijas sagatavošanai, tai skaitā tehniskā projekta, vai arī speciālistus ar pieredzi tehnoloģisko projektu sagatavošanā.

Visiem iepriekš minētajiem uzņēmumiem līdz uzraudzībā esošo projektu ieviešanai nav bijusi pieredze attiecīgo zivju audzēšanas sistēmu ieviešanā, kā rezultātā lielākā daļa uzņēmumu, īpaši tie, kas strādā ar recirkulācijas sistēmām, norāda, ka izstrādātajos tehnoloģiskajos projektos ir bijušas daudzas nepilnības. Neviena no uzbūvētajām tehnoloģiskajām sistēmām pilnībā nav strādājusi, kā ir norādīts tehnoloģiskajā projektā, pie kam daudzas uzstādītās iekārtas nav ekonomiskas un efektīvas, un šobrīd atsevišķos uzņēmumos tās ir nomainītas vai uzlabotas. Tāpat, lai arī visām sistēmām ir doti līdz apraksti, kā ar tām jādarbojas, pēc šīm instrukcijām nav iespējams audzēt zivis, jo nav paredzētas darbības gadījumos, kad kaut kas novirzās no normas, piemēram, elektrības traucējumi, ūdens temperatūras svārstības, biofiltru nespēja attīrīt ūdeni, u.c. Arī aprēķini, kas veikti iegūstamo zivju apjomam, neatbilst reālai situācijai, pārsvarā tie ir vairākas reizes lielāki, nekā faktiski ir iespējams izaudzēt zivis. Piemēram, vienam no uzņēmumiem, kurš recirkulācijā paredzējis audzēt foreles plānoto 250 kg uz vienu kubikmetru ūdens vietā sanāk izaudzēt aptuveni 50 kg uz to pašu ūdens apjomu. Uzņēmumu pārstāvji atzīst, ka savas nezināšanas dēļ nav varējuši izkontrolēt tehnoloģiskā projekta atbilstību reālajai situācijai, un tikai vienam no uzņēmumiem ir noslēgts apkalpošanas līgums ar sistēmas projektētāju, kurš pieskata sistēmas darbību un strādā pie tā, lai nodrošinātu projektā paredzēto zivju apjomu audzēšanu uzņēmumā.

Šobrīd vismaz divu uzņēmumu pārstāvji, kuriem ir ieceres arī šajā programmēšanas periodā iesniegt projektus tālākajai akvakultūras nozares attīstīšanai uzņēmumos, atzīst, ka jauno projektu plānošanā un tehnoloģisko projektu izstrādē piesaistīs speciālistus no Polijas, kur ir gan akvakultūras nozares speciālistu izglītības programmas, gan pētniecība. Turklāt ar šiem speciālistiem tiks slēgti sadarbības līgumi vismaz uz vienu gadu pēc projekta realizācijas, lai projekti tiktu ieviesti arī dzīvē un nodrošināta to darbība.

Norādiet lielākās problēmas, ar kurām Jūs saskārāties sagatavojot projekta/-u pieteikumu/-us

Atbildot uz šo jautājumu, četri apmeklētie uzņēmumi ir norādījuši, ka nekādas problēmas projektu sagatavošanā netika konstatētas.

Divi no uzņēmumiem ir norādījuši, ka ir bijušas grūtības atrast kvalificētus speciālistus projektu sagatavošanai, no tiem viens norādījis tieši par zivkopības speciālistu.

Viens uzņēmums atzīst, ka pieteikuma veidlapa ir bijusi par sarežģītu, lai paši sagatavotu projektu, tāpēc nācies meklēt speciālistu, kas palīdzētu aizpildīt pieteikumu.

Trīs uzņēmumi atzīst, lai sagatavotu kvalitatīvu projektu, pēc projektu pieteikumu pieņemšanas izsludināšanas ticis dots pārāk maz laika.

Neviens no uzņēmumiem nenorāda, ka MK noteikumos būtu pārāk sarežģīti definēti nosacījumi vai, ka būtu saņemtas nekvalitatīvas konsultācijas no LAD puses. Tomēr viens uzņēmums atzīst, ka MK noteikumu normu interpretācija no LAD puses ne vienmēr ir bijusi pietiekami skaidra, un atsevišķos gadījumos ir bijušas pretrunas, kad, piemēram, balstoties uz LAD skaidrojumiem izmaksu pozīcijas ir iekļautas projekta pieteikumā kā attiecināmās izmaksas, bet, izvērtējot projektu, LAD tās izslēdz kā neattiecināmas.

Norādiet, kādi bija projekta realizāciju veicinošie faktori

Kā vispozitīvākais projekta realizāciju veicinošais faktors tiek atzīta tirgus izpēte, kuru norādījuši astoņi no deviņiem aptaujātajiem uzņēmumiem, kam attiecīgi ir pakārtoti tādi faktori kā plašs noieta tirgus un augsta vidējā tirgus cena pārdodamajai produkcijai. Viens uzņēmums ir norādījis, ka audzējamajai produkcijai (forelēm) ir liels noieta tirgus potenciāls.

Tikai trīs uzņēmumi, kuros faktiski notiek arī zivju audzēšana, kā realizāciju veicinošo faktoru ir minējuši atbilstoša tehnoloģiskā projekta izstrādi. Viens no šiem uzņēmumiem pats ir sagatavojis tehnoloģisko projektu, otrs – uz līguma pamata piesaistījis projektu gatavojušo speciālistu, kurš nodrošina ceha darbību. Savukārt trešajā uzņēmumā, neskatoties uz veiktajiem uzlabojumiem tehnoloģiskajā sistēmā, tiek uzskatīts, ka pēc būtības arī uzprojektētājā sistēmā varēja strādāt, tikai tā nebūtu devusi iecerētos rezultātus.

Kvalitatīvu speciālistu pieejamību projektu pieteikumu izstrādē kā veicinošu faktoru min seši uzņēmumi.

Starp pārējiem projektu realizāciju veicinošiem faktoriem minami sekojoši – kvalitatīva zivju barība, laba audzējamo zivju kvalitāte, piemēroti hidrotehniskie apstākļi, kurus ir atzīmējuši vairāki uzņēmumi. Lai gan BIOR ekspertu vērtējums to neapstiprina

Norādiet, kādi bija projekta realizāciju kavējošie faktori

Tikai viens uzņēmums ir norādījis, ka tam nav projekta realizāciju kavējošo faktoru, jo projekts ieviests balstoties uz personīgo pieredzi un ilgstošu labāko risinājumu meklēšanu. Bez tam uzņēmums uzskatāms par ģimenes uzņēmumu, netiek nodarbināti papildus darbinieki un tā vadītājam ir ilgstoša pieredze akvakultūras nozarē, kā rezultātā zivju audzēšanas tehnoloģija ir pārbaudīta un veiksmīgi darbojas.

Divi uzņēmumi atzīst, ka tiem ir traucējis pieredzes trūkums projekta sagatavošanā. Vienam uzņēmumam ir bijusi neizprotama projekta pieteikuma veidlapa. Savukārt otra uzņēmuma īpašnieks, kurš pats arī strādā uzņēmumā, atzīst, ka ar tagadējām zināšanām inkubēšanā un mazuļu audzēšanā recirkulācijā daudz ko būtu darījis savādāk tieši tehnoloģiskā projekta izstrādes procesā.

Viens no uzņēmumiem ir pieminējis nepietiekamus finanšu resursus projekta realizācijai, tieši banku neieinteresētību izsniegt kredītus akvakultūras projektu realizācijai. Sarunās šim tematam pieskārs lielākā daļa no apmeklētajiem uzņēmumiem, minot, ka ir ļoti grūti piesaistīt finansējumu šiem projektiem, pārsvarā tie tiek realizēti ar privāto investoru atbalstu. Kā vēl viena no problēmām tiek minēts apgrozāmo līdzekļu trūkums, lai nodrošinātu zivju audzēšanu līdz preču produkcijai.

Tehniska veida problēmas ar hidrotehniskajām būvēm minējuši trīs uzņēmumi. Tās attiecīgi ietekmē arī zivju audzēšanas apjomus, to pieaugumu, nepieciešamo apstākļu (hidrotehnisko un klimatisko) nodrošināšanu zivju augšanai. Turklāt uzņēmumiem ir papildus ieguldījumi jau pēc projektu realizācijas, lai uzlabotu sistēmu darbību, nomainītu atsevišķas iekārtas.

Četri no uzņēmumiem ir minējuši būtisku projektu sekmīgu realizāciju kavējošu faktoru, t.i., kvalificētu zivkopības speciālistu trūkumu. Vēl vienā no uzņēmumiem, kur vēl nenotiek zivju audzēšana, šāds speciālists uz apmeklējuma brīdi nebija atrasts. Savukārt trīs uzņēmumos, kuros šobrīd ir pa vienam zivkopības speciālistam, norāda, ka ir nepieciešami vēl vismaz divi un atsevišķos uzņēmumos pat vairāk zivkopības speciālisti. Uz speciālistu trūkumu norāda uzņēmumi, kuri zivis audzē recirkulācijas sistēmās. Uzņēmumu pārstāvji atzīst, ka katra recirkulācijas

sistēma ir ar savām darbības īpatnībām un tās pareizu ekspluatāciju var nodrošināt, tikai strādājot ar to un eksperimentējot ar dažādiem, tās darbību ietekmējošiem faktoriem – ūdens temperatūra un kvalitāte, zivju blīvums, barība, skābekļa daudzums, u.c. Tomēr, ja to darītu darbinieki, kuriem ir atbilstoša izglītība un pieredze, tad varētu izvairīties no daudzām pieļautajām kļūdām. Tai skaitā kļūdu būtu mazāk arī pašā projekta ieviešanas procesā. Uzņēmumi atzīst, ka Latvijā netiek nodrošināta atbilstoša izglītība un šobrīd LLU piedāvātie kursi akvakultūrā sniedz vispārēju ieskatu šajā nozarē, bet vēl ir nepieciešama prakse un nepārtraukta zināšanu papildināšana. Trīs uzņēmumu pārstāvji minēja pozitīvo Polijas piemēru, kur zivkopības speciālista izglītība tiek nodrošināta arī augstskolas līmenī, kā arī tiek veikts daudz efektīvāks zinātniski pētnieciskais darbs tieši akvakultūras nozarē. Lai varētu izprast uzņēmumā notiekošos procesus, divu uzņēmumu vadītāji paši ir izglītojušies zivkopībā un nodarbojas ar zivju audzēšanu tieši kvalificētu zivkopības speciālistu trūkuma dēļ. Problēmas ar parasta darbaspēka, ne tikai zivkopības speciālistu, atrašanu ir norādījuši seši uzņēmumi.

Apmeklēto uzņēmumu pārstāvju ieteikumi par turpmāko projektu ieviešanu

Abos nākamajos jautājumos apmeklēto uzņēmumu pārstāvji varēja brīvi izteikt savu viedokli. Zemāk ideju un ieteikumu apkopojums.

Jaunajiem akvakultūras uzņēmumiem prasīt izglītību un praktisko pieredzi zivkopības nozarē, ja ne uzņēmuma vadītājam, tad piesaistītam speciālistam.

Noteikti jābūt tehnoloģiskajam projektam un tas arī jāvērtē, tai skaitā visi aprēķini.

Neļaut startēt uzsācējiem akvakultūras jomā, tikai esošo uzņēmumu attīstībai.

Izvērtējot iesniegto projektu, vērtēt arī, vai izpildīti iepriekšējā projektā norādītie ieņēmumi, audzēšanas apjomi.

Uz atbalstu pirmkārt virzīt tos projektus, kuros paredzēta jaunu, pieprasītu sugu audzēšana, piemēram, pālijas.

Vairāk atbalstīt tos projektus, kuros paredzēta arī zivju apstrāde.

Projektu realizācijas laikā nepieciešamas viegli sasniedzamas un noformējamās valsts garantijas, kas atvieglotu kredītu saņemšanu.

Projektu realizācijai nepieciešami avansi, uz atvieglotākiem nosacījumiem, kā bija iepriekšējā periodā.

Projekti jāizvērtē ar akvakultūras nozari saistītiem speciālistiem, kuri var noteikt, vai pēc izstrādātā tehnoloģiskā projekta vispār ir iespējams sākt audzēt zivis, tādejādi atturot pretendentes no nepārdomātām investīcijām un novēršot valstij nevajadzīgu naudas izšķērdēšanu.

Noteikt loģiskus termiņus projektu iesniegšanai un īstenošanai, t.i., lai nesānāktā, ka pēc projekta apstiprināšanas ziemā ir jāuzsāk projekta realizācija, īpaši, ja paredzēti būvniecības darbi.

Kas nepieciešams akvakultūras attīstībai

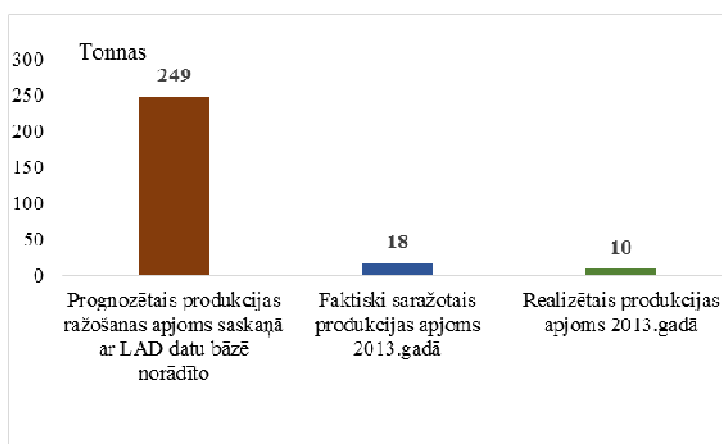
Lielākā daļa uzņēmumu ieteica ZM steidzami risināt jautājumu par kvalificētu speciālistu apmācību zivkopības nozarē, ņemot vērā realizētos un realizācijā esošos projektus. Pretējā gadījumā veidosies situācija, kad uzņēmumos nebūs, kas strādā.

Akvakultūras nozarei nepieciešams valsts atbalsts jaunu tirgu izpētē un apgūšanā.

Jāveido zinošu speciālistu atbalsta grupa akvakultūras uzņēmumiem, kas varētu palīdzēt krīzes situācijās vai konsultējot atrunāt no nevajadzīgu investīciju vai darbību veikšanas, daļēji varētu būt valsts finansējums.

Lai novērtētu, cik liels ir tirgum saražotās akvakultūras produkcijas apjoms apmeklētajos uzņēmumos, lūdzām aizpildīt ražošanas apjomu tabulu par 2013.-2014.gadu (skatīt 8.pielikumu).

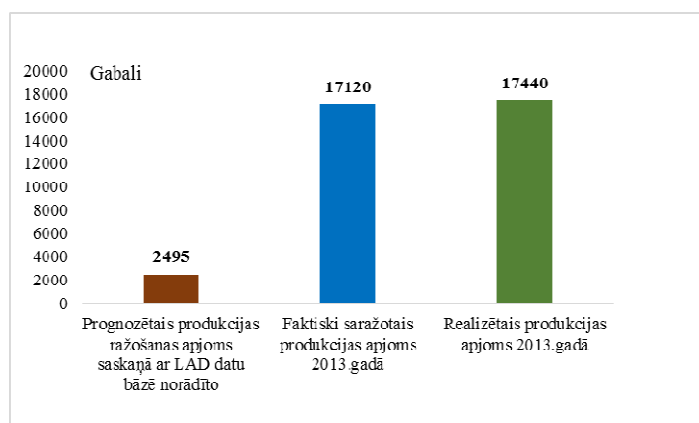
Datus, kurus devuši apmeklētie uzņēmumi, salīdzinājām ar LAD datu bāzē pieejamajiem, to pašu atbalsta pretendentu norādītajiem plānotajiem ražošanas apjomiem pēc projekta realizācijas. Datu salīdzināšanai tika izmantots 2013.gads, par kuru apmeklētie uzņēmumi ir norādījuši faktiski saražotos apjomus. Iepriekšminētie dati pret plānotajiem ražošanas apjomiem pēc projekta realizācijas salīdzināti sešiem uzņēmumiem, jo trīs no apmeklētajiem uzņēmumiem 2014.gads ir pirmais gads pēc projekta realizācijas, kā rezultātā 2013.gadā tajos vēl netika ražota tirgus produkcija.

5.10. attēls. Produkcijas apjoma starpība apmeklētajos uzņēmumos 2013.gadā (tonnas)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem un anketēšanas rezultātiem uz 20.10.2014.

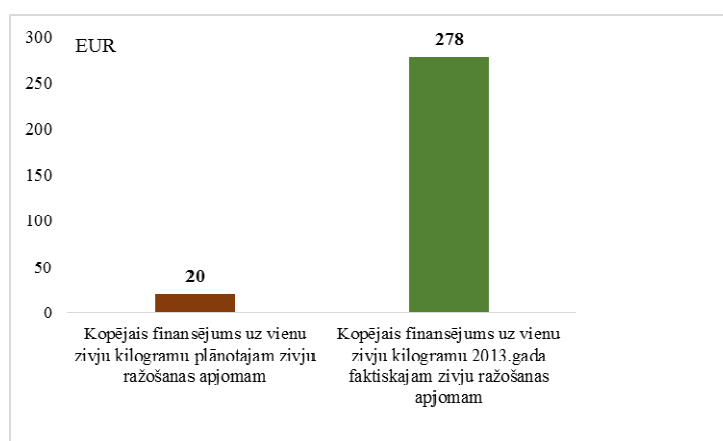
2013.gadā faktiski saražotā produkcija sešos apmeklētajos uzņēmumos, kuri uzraudzībā pēc projekta realizācijas ir jau vismaz divus gadus, būtiski atšķiras no projektos prognozētajiem ražošanas apjomiem, saražojot tikai 7.23% no plānotajiem apjomiem (skatīt 5.10. attēlu).

5.11. attēls. Saražoto mazuļu apjoma starpība apmeklētajos uzņēmumos 2013.gadā (skaits)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem un anketēšanas rezultātiem uz 20.10.2014.

Atšķirīga situācija, salīdzinājumā ar zivju ražošanas apjomiem, ir izaudzēto un realizēto mazuļu apjomiem iepriekšminētajos projektos (skatīt 5.11. attēlu). Zivju mazuļi tiek saražoti un realizēti gandrīz 7 reizes vairāk, nekā sākotnēji paredzēts projektā. Kopējais finansējums apmeklētajos uzņēmumos ir 9 milj. EUR. Sešos uzņēmumos, kuriem veikts plānotās un faktiski saražotās produkcijas apjoma salīdzinājums, kopējais finansējums – 5 milj. EUR. Rēķinot uz sākotnēji plānotajām zivju produkcijas apjomiem kopējā finansējuma apjoms uz vienu kilogramu zivju veido 20 EUR (skatīt 5.12. attēlu). Savukārt, ņemot vērā pašreizējos ražošanas apjomus kopējais finansējums uz vienu kilogramu saražotās produkcijas ir 278 EUR, kas 14 reizes pārsniedz uzņēmumu sākotnēji prognozēto izmaksu apjomu.

5.12. attēls. Kopējā finansējuma salīdzinājums uz vienu kilogramu plānotās un faktiski saražotās zivju produkcijas sešos apmeklētajos uzņēmumos (EUR)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem un anketēšanas rezultātiem uz 20.10.2014.

Redzētais apmeklētajos uzņēmumos liecina par to, ka tuvākajos divos līdz trīs gados projektos plānoto ražošanas apjomu varētu sasniegt trīs uzņēmumi – divi, kas nodarbojas ar storu audzēšanu recirkulācijā un viens, kas nodarbojas ar foreļu audzēšanu dīķos un baseinos. Pārējos uzņēmumos nekas neliecināja par intensīvu saimniekošanu un mēģinājumiem nodrošināt nepārtrauktu zivju audzēšanas ciklu. Augstāk minētie kopējā finansējuma apjomi uz faktiski saražoto vienas zivs kilogramu liecina par to, ka ieguldītās investīcijas desmit gadu laikā nav iespējams atpelnīt.

Akvakultūras uzņēmumu apmeklējumos konstatētais

Projekto novērtēšanai to realizācijas vietās tika pieaicināti eksperti no BIOR. Turpmāk dots uzņēmumu apmeklējuma laikā konstatētais, kā arī attēli no apmeklētajiem uzņēmumiem (skatīt 10.pielikumu).

No apmeklētajiem uzņēmumiem trīs uzņēmumam kopējais finansējums bija ap 2 milj. EUR, diviem aptuveni EUR 1,5 milj., diviem aptuveni EUR 1 milj. un trijiem zem EUR 500 tūkst.

Tālākie uzņēmumu apraksti sakārtoti, ņemot vērā tā vietu ranžēšanas tabulā, kā arī dalījuma pa veiksmīgajiem /neveiksmīgajiem, esošajiem /jaunajiem uzņēmumiem, kā arī minēts ierīkots zivju audzēšanas veids un zivju sugas..

1.uzņēmums (esošs veiksmīgs akvakultūras uzņēmums, zivju audzēšanas veids – recirkulācija, audzē stores, inkubē mazuļus)

Uzņēmums realizējis trīs uzraudzībā esošus projektus.

Projektu mērķi bija sekojoši:

- tuvāko 3 gadu laikā kļūt par stabilu melno ikru ražošanas un eksporta uzņēmumu, tādējādi paplašinot darbību, ieņemt stabilu vietu Latvijas akvakultūras produkciju eksportējošo uzņēmumu vidū. Kļūt par reģiona tirgus līderi melno ikru ražošanas nozarē, noieta tirgus dažādošana Rietumeiropas un ASV virzienā;
- ēkas rekonstrukcija par inkubācijas cehu un inkubācijas iekārtas iegāde, lai modernizēt uzņēmumu un palielināt ražošanas jaudu;
- zivju audzētavas rekonstrukcija un jaunas darba vietas uzņēmumā.

Apskatot uzņēmumu tika konstatēts - inkubācijas cehā zivju baseini izvietoti divos stāvos. Visos baseinos tiek audzētas dažāda vecuma stores. Zivju blīvums baseinos sasniedz 35-45 kg/m³. Audzētavā novērota augsta tehnoloģisko procesu kompjuterizācijas pakāpe. Izaudzētie storu mazuļi tiek pārdoti blakus esošajām storu audzētavām tālākai audzēšanai melno ikru ieguvei. Ekonomiskos rādītājus (realizēto zivju apmērus, cenu un uzņēmuma rentabilitāti) tikšanas reizē noskaidrot neizdevās.

Ekspertu slēdziens - izdevumu pozīcijas atbilst projekta mērķiem. Īpašnieki ir mainījuši ceha specializāciju un, sākotnējo ikru un storu gaļas vietā, cehs audzē storu mazuļus un nodod tos citā cehā tālākai audzēšanai.

2.uzņēmums (esošs veiksmīgs akvakultūras uzņēmums, zivju audzēšana veids – recirkulācija, audzē foreles, inkubē mazuļus)

Uzraudzība sākta diviem projektiem, kuru mērķi ir vienādi, t.i., modernizēt akvakultūras darbību uzņēmumā attīstot tradicionālās akvakultūras metodes un īstenot tādas akvakultūras metodes, kas samazinās negatīvu ietekmi uz vidi, kā arī palielināt darba vietu skaitu, radot darbiniekiem drošākus un labvēlīgākus darba apstākļus, piedāvāt patērētājiem kvalitatīvu produkciju, samazinot tirgus atkarību no importētām precēm un sniegt ieguldījumu valsts izaugsmē.

Apskatot uzņēmumu, tika konstatēts:

- teritorijā atrodas divi recirkulācijas cehi. Viens cehs ir slēgts uz karantīnas un remontdarbu laiku. Cehā atrodas inkubācijas līnija un audzēšanas baseini. Notiek biofiltra pārbūve, jo ekspluatācijas laikā atklātas projektēšanas kļūdas. Ceha baseinos un inkubācijas līnijā zivju un ikru nav.
- otrajā cehā vienā telpā izvietoti jauni inkubācijas aparāti, kuri vēl nav lietoti. Audzēšanas telpā atrodas desmit zivju audzēšanas baseini. Baseinos bija viena vecuma un svara varavīksnes foreles. Taču zivju biezība baseinos neliecināja par intensīvu zivju audzēšanu. Biofiltrs ar biofiltra substrātu nav uzpildīts pilnā apjomā. Sistēma strādā ar minimālu jaudu. Cehā ir zema temperatūra, ap 10 grādi. Tas norāda, ka dotajā brīdī netiek nodrošināti apstākļi intensīvai zivju audzēšanai. Uzņēmumā ir izbūvētas bioloģiskās attīrīšanas iekārtas.

Ekspertu vērtējums - abos cehos redzētās recirkulācijas sistēmas nevar uzskatīt par tradicionālām akvakultūras metodēm, tās drīzāk ir jaunās akvakultūras metodes. Tāmes izdevumi atbilst projekta mērķiem.

No atbildēm uz jautājumiem, ko jau pēc apmeklējuma sniedza uzņēmuma pārstāvis rakstiskā veidā, jāsecina, ka cehā Nr.1 atrodas 1150 gabali foreļu mazuļi ar kopējo svaru 350 kg, cehā Nr.2 atrodas 12500 gabali foreļu ar kopējo svaru 4958 kg. Ņemot vērā, ka uzņēmuma pārstāvis ceha iekšpusē fotografēt aizliedza, mums nav

vizuālu pierādījumu, ka zivis tika audzētas tikai vienā no cehiem. Uzņēmums nestrādā ar pilnu projektētās ražošanas jaudu.

3.uzņēmums (esošs veiksmīgs akvakultūras uzņēmums, zivis tiek audzētas dīķos un baseinos, audzē foreles)

Uzņēmums realizējis vienu uzraudzībā esošu projektu, kura mērķis bija veikt zivju audzētavas rekonstrukciju un aprīkot to ar modernām iekārtām, kas kā akvakultūras metode īstenotu būtisku negatīvās ietekmes uz vidi samazinājumu.

Apskatot uzņēmumu tika konstatēts - tajā notiek aktīva saimnieciskā darbība. Galvenais darbības virziens ir foreļu audzēšana un makšķerēšanas pakalpojumu sniegšana. Makšķernieki ir lielākie izaudzēto zivju pircēji. Līdz ar reģiona ekonomiskās aktivitātes palielināšanos un jaunu noieta tirgu atvēršanos, modernizētajā saimniecībā ir iespējama produkcijas apjoma palielināšana divas reizes.

Ekspertu slēdziens - izdevumu pozīcijas atbilst projekta mērķim. Uzņēmums nestrādā ar pilnu jaudu, jo, pēc pārstāvja vārdiem, nevar atrast noieta tirgu produkcijai.

4.uzņēmums (esošs veiksmīgs akvakultūras uzņēmums, audzēšanas veids dīķi, audzē foreles)

Uzņēmums realizējis divus uzraudzībā esošus projektus. To mērķis - modernizēt un paplašināt zivsaimniecības uzņēmumu un novērst negatīvu ietekmi uz vidi. Apakšmērķis ir efektīvi izmantot dabas resursu sniegtās priekšrocības, piedāvāt Latvijas patērētājiem garšīgu, kvalitatīvu foreļu produkciju svaigā veidā par konkurētspējīgām cenām. Bez tam - veikt investīcijas akvakultūras dīķu padziļināšanā un pielāgošanā varavīksnes foreļu audzēšanai un uzsākt akvakultūras produktu realizēšanu.

Uzņēmumu apmeklēt neizdevās, jo īpašnieki norunātajā laikā neieradās, tomēr no ceļa bija redzami dīķi un atsevišķas, par projektu finansējumu, uzbūvētās ēkas.

Ekspertu vērtējums - caur žogu var redzēt ainavisku dīķi. Nekas neliecina par intensīvu ražošanu.

5.uzņēmums (esošs neveiksmīgs akvakultūras uzņēmums, audzēšanas veids - dīķi, mazuļu audzēšana recirkulācijā, audzētās sugas – stores, karpas, foreles, līni, sīgas)

Uzraudzība uzsākta vienam projektam, kura mērķis ir - veidot mikro uzņēmumu kā modernizētu un konkurētspējīgu akvakultūras uzņēmumu – uzlabojot un pilnveidojot tā darbību un attīstot tādu ūdensdzīvnieku sugu, kā storu un līņu audzēšanu, īstenojot modernas un videi draudzīgas akvakultūras metodes.

Apskatot uzņēmumu tika konstatēts:

- teritorija ir iežogota. Labi veikti teritorijas labiekārtošanas darbi. Visi dīķi izveidoti ainaviski skaistā vietā, ietverot ražošanas ēku, kura vienlaicīgi tiek izmantota kā dzīvojamā ēka;
 - recirkulācijas sistēma ir maza un pēc izmēra un funkcionalitātes var kalpot, kā labs uzskates līdzeklis nelielām ekskursantu grupām. Ražošanas ēkā tehniskās telpas ir plašas.
- Nav sasniegti plānotie indikatīvie rādītāji, jo:
- ir nepieciešams veikt tehniskas izmaiņas tehnoloģiskajā procesā;
 - nepietiekošas zināšanas tehnoloģisko iekārtu apkalpošanā;
 - nepietiekošas zināšanas un iemaņas zivju audzēšanā.

Ekspertu slēdziens – tāmes pozīcijas atbilst projekta mērķiem. Dīķi veidoti kaskādē, nav pilnībā nolaižami, maz efektīvi. Recirkulācijas cehs apvienots ar dzīvojamo telpu. Uzņēmums nestrādā ar pilnu jaudu. Saskaņā ar atbildēm par ražošanas apjomiem 2014.gadā realizēts 500 kilogrami līņi, 500 kilogrami karpas un 14000 gabali storu mazuļi. Plānotās ražošanas jauda ir 21,5 tonnas gadā.

6.uzņēmums (esošs neveiksmīgs akvakultūras uzņēmums, audzēšanas veids – dīķi, zivju suga – forele)

Uzņēmums realizējis divus uzraudzībā esošus projektus, kuru mērķi bijuši sekojoši:

- uzņēmuma attīstīšana un modernizēšana;
- modernizēt akvakultūras uzņēmumu, attīstīt tradicionālās akvakultūras metodes, kā arī pielietot tādas metodes, kas samazina negatīvu ietekmi uz vidi, produktu kvalitātes palielināšanu.

Apskatot uzņēmumu tika konstatēts - tas izvietots blakus apmeklētajam uzņēmumam Nr.3. Vizuālie novērojumi liecina, ka ūdens uzpludināts tikai dažos dīķos. Pārējie dīķi ir bez ūdens un ilgstoši netiek izmantoti, par to liecina dīķa gultnes apaugums (nepļauta pāraugusi zāle un augi dīķa gultnē). Pie visiem dīķiem ierīkoti skapji, kuros iespējams atrodas nelielas jaudas gaisa pūtēji dīķa ūdens aerācijai. Caur saimniecību tek uzpludināta upīte, kuras ūdens bija paredzēts visas saimniecības darbībai. Taču, upītes caurplūde nenodrošina visu dīķu ūdensapgādi. Nav noritējusi intensīva saimnieciskā darbība. Lielākajai daļai dīķu nav redzamas ūdens padeves un novadīšanas ierīces.

Ekspertu slēdziens - būtu nepieciešams padziļināts audits piešķirto līdzekļu izmantošanā un saimnieciskās darbības analīzē. Aptaujas anketā uzrādīts, ka dīķos atrodas 40800 gabali varavīksnes foreļu mazuļi ar kopējo svaru 7850 kg. Saimniecība nestrādā ar pilnu jaudu.

7.uzņēmums (esošs neveiksmīgs akvakultūras uzņēmums, audzēšanas veids – dīķi, zivju suga – forele)

Uzraudzība sāka diviem projektiem.

Projektu mērķi:

- uzņēmuma attīstīšana un modernizēšana;
- akvakultūras uzņēmuma modernizēšana, tradicionālo akvakultūras metožu attīstīšana, tā samazinot negatīvo ietekmi uz vidi, piedāvāt tirgū kvalitatīvu produkciju, radīt jaunas darba vietas.

Apskatot uzņēmumu konstatējām - vizuāli novērojot saimniecību neradās iespaids, ka tiek veikta aktīva saimnieciskā darbība. Redzamajos dīķos ir ūdens, bet netiek intensīvi apsaimniekoti (zāle ir nepļauta, kas liecina par to, ka saimniecība netiek apmeklēta un apsaimniekota).

Ekspertu slēdziens - būtu nepieciešams padziļināts audits piešķirto līdzekļu izmantošanā un saimnieciskās darbības analīzē. Aptaujas anketā uzrādīts, ka dīķos atrodas 1450 kilogrami foreļu. Saimniecība nestrādā ar pilnu jaudu.

8.uzņēmums (jauns veiksmīgs akvakultūras uzņēmums, audzēšanas veids – recirkulācija, zivju suga – store)

Uzņēmums realizējis vienu uzraudzībā esošu projektu, kura mērķis bija izveidot akvakultūras uzņēmumu, uzceļot angāru zivju - audzēšanai un iegādājoties aprīkojumu. Plānots audzēt stores, jo pašreiz no akvakultūras produkcijas

tirdzniecības vietās tiek piedāvātas galvenokārt karpas. Uzņēmumā plānots izmantot modernas tehnoloģiskās iekārtas, kas nodrošina automātisku ūdens un gaisa padeves kontroli, zivju barošanu.

Apskatot uzņēmumu konstatējām - saskaņā ar projektu uzņēmumā gadā plānots saražot 100 tonnas akvakultūras produkcijas. Apmeklējuma laikā uzņēmums veic saimniecisko darbību 30% apmērā no projekta kopējās jaudas. Lai strādātu ar pilnu plānoto jaudu, uzņēmuma pārstāvis kā kavējošos faktorus minēja:

- kvalificētu darbinieku trūkumu, kuriem ir nepieciešamās zināšanas tehnoloģisko iekārtu apkalpošanā un zivkopībā;
- tehniskā un tehnoloģiskā projekta nepilnības, kas regulāri izraisa sistēmas kļūmes;
- regulārās recirkulācijas sistēmas tehniskās kļūmes liedz uzņēmumam darboties ar plānoto jaudu;
- šobrīd uzņēmums storu mazuļus iepērk no Polijas zivju audzētājiem, kaut gan biznesa plānā ir paredzēta ikru inkubācija un mazuļu pieaudzēšana. Tas negatīvi ietekmē uzņēmuma finansiālo darbību, jo prasa investēt finanšu līdzekļus mazuļu iegādei.

Ekspertu vērtējums - uzņēmumā notiek ražošanas iekārtu remontdarbi, nepārtraucot ražošanas procesu. Tāmes pozīcijas atbilst projekta mērķiem. Strādā ar nepilnu jaudu, plānoto ražošanas jaudu nav sasniedzis.

9.uzņēmums (jauns veiksmīgs akvakultūras uzņēmums, audzēšanas veids – recirkulācija, audzējamā suga – forele)

Uzņēmums realizējis vienu projektu ar mērķi tuvāko vienas līdz trīs gadu laikā realizēt jaunas, modernas zivju audzētavas būvniecību un kļūt par stabilu pārtikas preču zivju ražošanas uzņēmumu, paplašinot darbību, ieņemot stabilu vietu Latvijas akvakultūru produkcijas ražojošo uzņēmumu vidū.

Apskatot uzņēmumu tika konstatēts - saimnieciskā darbība nenotiek.

Plānotie indikatīvie rādītāji nav sasniegti, jo uzņēmums nevar sākt strādāt ūdens avota trūkuma dēļ. Divi dziļurbumi nav spējīgi nodrošināt uzņēmumu ar nepieciešamas kvalitātes ūdens daudzumu. Apkalpošajam personālam ir nepietiekamas zināšanas tehnoloģisko iekārtu apkalpošanā. Trūkst zināšanu un izpratnes zivju audzēšanā.

Ekspertu slēdziens - izdevumu tāme atbilst projekta mērķiem. Nav veikta ražošanai nepieciešamo resursu izpēte un apjoma apzināšana (ūdens kvalitāte un tā pieejamība nepieciešamajā apjomā). Nepieciešams veikt tehniskas izmaiņas tehnoloģiskajā procesā.

10.uzņēmums (jauns neveiksmīgs akvakultūras uzņēmums, audzēšanas veids – dīķis, audzējamās sugas – stores, amūri, platpieri, sīgas, zandarti, līdakas)

Uzraudzība sāka trīs projektiem, kuru mērķi bija sekojoši

- ūdenskrātuves rekonstrukcija 6.02 ha platībā, ievieidojot dīķa gultni un krastus, kā arī iegādājoties zivju audzēšanai nepieciešamos pamatlīdzekļus (laivu, murdus);
- turpināt attīstīt akvakultūras nozari uzņēmumā, uzbūvējot noliktavu un iegādājoties iekārtas, kuras ir nepieciešamas zivju audzēšanai;
- traktortehnikas iegāde saimnieciskās darbības veikšanai - galvenokārt zivju ķeršanas murdu, laivas transportēšanai, speciāli aprīkotas piekabes ar

plastmasas mucām transportēšanai; specializētā transporta iegāde, motorzāģa iegāde dīķa krūmāju izzāģēšanai, datora iegāde, videonovērošanas sistēmas un žoga uzstādīšana pa perimetru (1.6 m augsts lauksaimniecības siets, koka stabi).

Apskatot saimniecību, tika konstatēts:

- dīķis ir paredzēts ekstensīvai zivju audzēšanai un makšķerēšanai;
- zivis paredzēts apzvejot ar projekta ietvaros iegādātajiem murdiem;
- dīķis pilnībā nav nolaižams jo dīķa teritorijā ir vairāki kūdras mārkli;
- dīķis veidots ainavas uzlabošanai, ir piemērots makšķerēšanai un atpūtai;
- būtisks akvakultūras produkcijas pieaugums nav iespējams.

Ekspertu slēdziens - izdevumu pozīcijas atbilst projekta mērķiem. Projekts ir atbalstīts, neskatoties uz to, ka no projekta tāmes bija skaidrs, ka tiks attīstīta ekstensīva zivkopība. Īpašnieki drīz varēs pieteikties dīķu platību maksājumiem.

Apmeklējumu apkopotie rezultāti

Visos apmeklētajos uzņēmumos ir konstatēta izdevumu tāmju pozīciju atbilstība projektu mērķiem.

Neviens no apmeklētajiem uzņēmumiem nestrādā ar projektā plānoto jaudu.

Visos apmeklētajos uzņēmumos, izņemot vienā, trūkst kvalificētu speciālistu.

Speciālistu apmācība varētu kļūt par reālu atbalstu jauniem akvakultūras uzņēmumiem.

Eksperti iesaka veikt uzņēmumu pārbaudi un pēc tās rezultātiem lemt par ieguldīto investīciju atgūšanu no uzņēmumiem, kuri nepilda projektos paredzētās saistības.

6. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Secinājumi:

1. Pasākumā „Investīcijas akvakultūras uzņēmumos” atšķirībā no 202. pasākuma „Ūdens vides pasākumi” un 205. pasākuma „Zvejas un akvakultūras produktu apstrāde un mārketing” atbalsta pretendentiem ir liels īpatsvars slikto projektu, kam par iemeslu ir zināšanu un pieredzes trūkums akvakultūras jomā. To pierāda zemā projektu kvalitāte un nespēja ieviest projektus.
2. Jaunie akvakultūras uzņēmumi, ar mazāku kopējo finansējumu uz 1 atbalsta saņēmēju, inkubatoros zivju mazuļus izaudzēja tieši tik, cik projektu ietvaros sākotnēji plānoja, bet zivis saražoja par 21% vairāk nekā sākotnēji plānoja. Savukārt, esošiem akvakultūras uzņēmumiem bija lielāks kopējais finansējums uz 1 atbalsta saņēmēju, un tie projektu ietvaros nespēja saražot zivis (par -15%), ko projektu ietvaros sākotnēji plānoja, lai gan inkubatoros zivju mazuļus izaudzēja par 229% vairāk nekā sākotnēji plānoja. Projektu ietvaros plānotos ražošanas apjomus veiksmīgāk spēja izpildīt jaunie akvakultūras uzņēmumi. Šādu situāciju iespējams varētu skaidrot ar īstenoto projektu sarežģītības pakāpi.
3. Uz 2014.gada 1.septembri ieguldījumi akvakultūras projektos veikti aptuveni EUR 49 milj. apmērā, no kuriem investīcijas recirkulācijas sistēmās veido 53%, bet investīcijas dīķos – 34%. Izplatītākie projektu mērķi ir akvakultūras uzņēmumu modernizācija, kā arī tradicionālo akvakultūras metožu attīstīšana.
4. Pēc projektu realizācijas ap 60% uzņēmumu ir spējuši kāpināt ražošanas apjomus, un plānotais zivju produkcijas apjoms kopumā sasniegts par 90%, bet plānotais zivju mazuļu skaits pārsniegts vairākas reizes. Ievērojami lielāku ražošanas kāpumu sasnieguši uzņēmumi, kas investējuši recirkulācijas sistēmās, tomēr korelācijas koeficients starp saņemtā atbalsta apjomu un apgrozījuma kāpumu recirkulācijas sistēmās un dīķos ir līdzīgs.
5. Kvantitatīvā analīze rāda, ka kopumā labāki rezultāti (apgrozījuma pieaugums, labākas investīciju atmaksāšanās iespējas u.tml.) ir esošiem akvakultūras uzņēmumiem salīdzinājumā ar jauniem, kā arī investīcijām recirkulācijas sistēmās salīdzinājumā ar dīķsaimniecībām. Tomēr labus rezultātus uzrāda gan atsevišķi dīķsaimniecības uzņēmumi, gan arī jaunie uzņēmumi, lai arī vērtējot vidējos rezultātus, nākas secināt, ka **investīciju atmaksāšanās ir problemātiska**.
6. LAD datubāzē norādītā projektu atdeve (saražotās produkcijas un izaudzēto mazuļu apjoms) nav viennozīmīgi vērtējama, jo apmeklētie uzņēmēji, sniedzot atbildes aptaujas anketā, uzrādīja datus, kuri nesaskan ar LAD uzrādītajiem datiem.
7. No apmeklētajiem jaunajiem un esošajiem akvakultūras uzņēmumiem veiksmīgākie gan pēc ranžēšanas, gan uzņēmumos uz vietas redzētā ir tie, kuri nodarbojas ar zivju audzēšanu recirkulācijas sistēmās, lai arī neviens no viņiem nav pilnībā noslogojis jaudas un sasniedzis plānotos ražošanas apjomus.
8. No apmeklētajām dīķsaimniecībām tikai vienu esošo uzņēmumu var uzskatīt par veiksmīgu, jo tajā zivju audzēšana notiek - zivis tiek audzētas gan dīķos, gan baseinos. Pārējie apmeklētie jaunie un esošie dīķsaimniecību uzņēmumi neradīja pārliecību par intensīvu saimniekošanu vai tās uzsākšanu tuvākajā laikā.
9. Visiem jaunajiem un esošajiem apmeklētajiem akvakultūras uzņēmumiem nav izdevies sasniegt jaudas, kas plānotas, jo sagatavotajā projektā un tehnoloģiskajā projektā viss balstīts uz teorētiskiem aprēķiniem, tai skaitā iespējamais tirgus,

realizācijas cenas, audzēšanas tehnoloģija. Savukārt reālā situācija ir atšķirīga un uzņēmumiem nākas labot kļūdas tehnoloģiskajos procesos, pat ieguldot papildus finansējumu atsevišķu iekārtu nomaiņā un uzlabošanā, kā arī saskarties ar situāciju, kad saražotajai produkcijai nav iespējams atrast noieta tirgu.

10. Praktiski visos apmeklētajos uzņēmumos tika norādīts uz katastrofālu zivkopības speciālistu trūkumu. Turklāt, ja arī būtu iespējams piesaistīt darbiniekus, kuri izrāda vēlmi mācīties un papildināt zināšanas, tad Latvijā šobrīd nav mācību iestādes, kas piedāvātu pilnvērtīgu apmācību. Uzņēmumiem trūkst vai arī nav informācijas, kur meklēt speciālistus, kuri nepieciešamības gadījumā varētu sniegt padomu un palīdzētu atrisināt krīzes situācijas audzēšanas sistēmās.
11. Viens no projektu realizāciju ietekmējošiem faktoriem ir finansējuma trūkums projektu realizācijai un pēc projekta realizācijas apgrozāmo līdzekļu nodrošināšanai, jo bankas atsakās dot kredītus akvakultūrai.
12. Latvijas tirgū it kā ir niša vietējai akvakultūras produkcijai, tai pašā laikā ir jādodomā par apstrādi, jo dzīvas zivis lielos apjomos neviens negrib iegādāties. Ja uzņēmumi zivis vēlas audzēt lielos apjomos, jāapzin noieta tirgi.
13. Saskaņā ar ADSP datiem un apmeklēto uzņēmumu aptauju, joprojām trūkst kvalitatīvu zivju mazuļu tālākai audzēšanai.

Ieteikumi:

1. ZM sadarbojoties ar citām atbilstošajām institūcijām ir jāveicina zināšanu un prakses ieguvu zivsaimniecības speciālistiem, lai jaunajā programmēšanas periodā nebūtu tāda situācija kā šobrīd – projektu realizē, bet pieredzes un zināšanu trūkuma dēļ sekmīga darbība nav iespējama.
2. Jāizveido tāda apmācību programma (nevis vienkārši kursi), kuras rezultātā speciālists būtu spējīgs strādāt akvakultūras uzņēmumā. Nepieciešama jauno speciālistu zināšanu pārbaudes akvakultūras uzņēmumā, kur eksperti novērtē iegūto zināšanu kvalitāti.
3. Jaunajā programmēšanas periodā iesniegto projektu izvērtēšanai piesaistīt speciālistus ar zināšanām un /vai pieredzi akvakultūrā (dīķsaimniecības, recirkulācija), kuri var izvērtēt tehnoloģiskos projektus, tai skaitā aprēķinus, lai noteiktu vai projektu ir iespējams faktiski ieviest dzīvē un tam būs plānotā atdeve.
4. Nepieciešamas pieejamas valsts garantijas projektu realizācijai nepieciešamā kredīta saņemšanai.
5. Projektu iesniedzējiem prasīt:
 - ✓ Konkrēti noformulēt atbalstāmo projektu mērķus;
 - ✓ noteikt konkrētas zivju sugas, kuru audzēšanai paredzēts sniegt atbalstu;
 - ✓ konkretizēt atbalstāmos akvakultūras zivju audzēšanas veidus;
 - ✓ precīzi formulēt gaidāmos rezultātus;
6. Vērtējot projektus ņemt vērā:
 - ✓ hidrotehnisko būvju (meniķu, aizvaru u.c.) renovāciju, ja tas dod ekonomiski pamatotu un izdevīgu rezultātu;
 - ✓ kā vienu no galvenajiem rādītājiem, vajadzētu izvirzīt uzņēmuma rentabilitāti;
 - ✓ investīciju apjomu vērtēt saskaņā ar saražotās produkcijas apjomu;
 - ✓ pie projektu iesniegumiem prasīt tehnoloģiskos projektus ar aprakstiem un aprēķiniem;

- ✓ pārdomāt iespēju finansējumu piešķirt tikai tiem projektiem, kur pieteikumā ir minēts speciālists ar zināšanām zivkopībā, tai skaitā praktisko pieredzi.

PIELIKUMI

1. pielikums

Akvakultūras sektora dalībnieku saraksts (skaits)

U/d forma	Akvakultūras uzņēmumi:				KOPĀ
	pēc CSP 2013. gada datiem (ekon.aktīvie AQ uzņēmumi - NACE 2.red.kods. 03.2.)	pēc PVD datiem uz 15.07.2014. (PVD atzīti AQ uzņēmumi)	pēc VID 2013. gada datiem (pamatdarbības veids - NACE 2.red.kods. 03.2.)	pēc LAD datiem uz 15.07.2014. (Z201 un Z202 L klienti) un uz 30.05.2014. (Z205 L klienti)	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
priv.persona				x	1
priv.persona		x			1
priv.persona		x			1
priv.persona		x		x	2
ZS	x				1
IU	x	x	x	x	4
IK			x		1
IK			x		1
IK			x		1
SIA	x	x		x	3
AS	x	x	x	x	4
SIA	x	x			2
SIA		x			1
SIA	x	x		x	3
SIA	x	x			2
SIA		x		x	2
SIA			x		1
SIA		x		x	2
SIA			x		1
SIA		x		x	2
SIA			x		1
SIA	x	x		x	3
SIA	x	x	x	x	4
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA				x	1
SIA		x	x		2
SIA	x		x		2
SIA		x	x	x	3
SIA			x		1
SIA	x	x	x	x	4
SIA	x	x	x	x	4
SIA	x	x	x	x	4
SIA		x	x		2
SIA	x	x		x	3
SIA		x		x	2
SIA		x		x	2
SIA	x	x	x	x	4

ZS			x		1
SIA			x		1
ZS	x				1
IK			x		1
ZS	x	x			2
SIA		x		x	2
SIA		x		x	2
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA	x	x	x		3
SIA			x		1
SIA			x		1
IU			x		1
SIA		x			1
SIA		x		x	2
SIA			x		1
SIA			x		1
ZS	x	x			2
ZS		x			1
ZS	x	x	x	x	4
ZS		x			1
ZS	x				1
ZS			x	x	2
ZS	x	x		x	3
ZS	x	x		x	3
ZS	x			x	2
ZS		x			1
IU			x		1
IK			x		1
SIA		x			1
SIA	x	x		x	3
SIA	x		x		2
SIA	x	x	x	x	4
SIA		x			1
SIA		x			1
SIA	x	x	x	x	4
SIA			x		1
ZS				x	1
ZS		x			1
ZS			x		1
IK			x		1
IK	x	x		x	3
IK		x			1
SIA		x		x	2
SIA			x		1
SIA		x		x	2
SIA		x	x		2
ZS			x		1

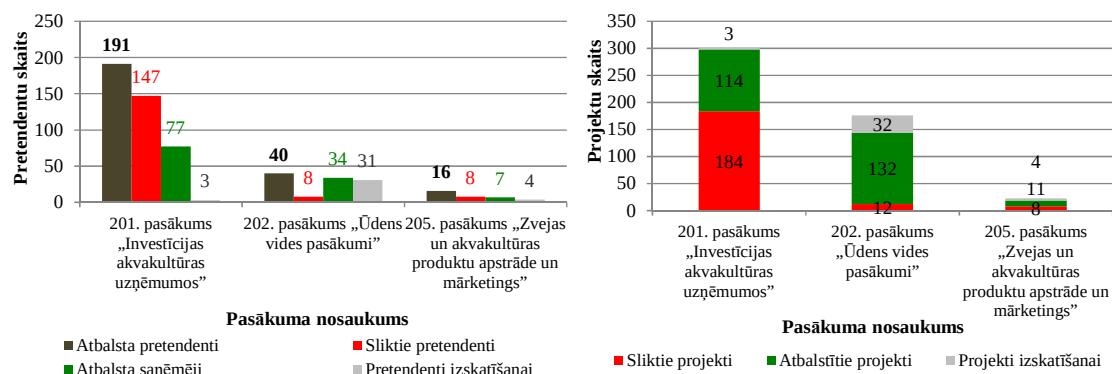
ZS	x				1
ZS			x		1
ZS			x		1
ZS	x	x			2
ZS	x	x		x	3
ZS		x			1
ZS		x		x	2
ZS		x			1
ZS			x		1
SIA	x		x		2
SIA			x		1
ZS		x			1
ZS		x			1
ZS	x	x		x	3
ZVS			x		1
ZS	x	x		x	3
ZS			x		1
ZS	x	x		x	3
SIA				x	1
SIA		x		x	2
ZS	x				1
SIA		x		x	2
IU		x	x	x	3
SIA		x		x	2
IU			x		1
IK	x	x	x		3
SIA		x			1
SIA		x		x	2
SIA	x	x	x	x	4
SIA	x	x	x	x	4
SIA			x		1
SIA	x	x		x	3
SIA	x	x	x	x	4
SIA	x	x		x	3
SIA		x			1
SIA		x			1
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA			x		1
ZS		x			1
ZS		x			1
IK	x	x		x	3
IK			x		1
SIA	x	x		x	3
SIA		x		x	2
SIA		x		x	2
ZS		x		x	2

ZS		x			1
SIA		x		x	2
ZS			x		1
ZS			x		1
ZS	x	x		x	3
ZS	x	x		x	3
ZS	x			x	2
SIA	x	x	x	x	4
ZS	x	x		x	3
ZS	x				1
IU			x		1
ZS			x		1
ZS	x	x		x	3
SIA	x		x		2
SIA		x			1
ZS	x	x		x	3
SIA				x	1
SIA	x	x	x	x	4
SIA	x	x	x		3
ZS		x			1
SIA	x	x	x	x	4
ZS	x	x			2
SIA			x		1
SIA		x		x	2
ZS	x	x	x	x	4
ZS		x			1
ZS	x	x		x	3
ZS		x		x	2
ZS	x		x		2
ZS	x	x	x	x	4
ZS		x			1
ZS				x	1
SIA				x	1
SIA		x		x	2
SIA			x		1
SIA	x	x	x	x	4
SIA		x	x	x	3
SIA		x			1
SIA			x		1
SIA			x		1
ZS	x	x			2
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA		x	x		2
SIA			x		1
SIA			x		1
SIA			x		1
ZS	x	x		x	3

ZS	x				1
SIA		x		x	2
SIA			x		1
ZS	x	x		x	3
SIA	x	x			2
ZS	x	x		x	3
ZS	x	x	x	x	4
ZS	x	x		x	3
SIA	x	x	x	x	4
ZS	x	x		x	3
ZA		x			1
priv.persona		x			1
priv.persona		x			1
priv.persona		x			1
priv.persona		x			1
priv.persona		x			1
priv.persona		x			1
priv.persona		x			1
priv.persona		x			1
267	80	147	130	95	253

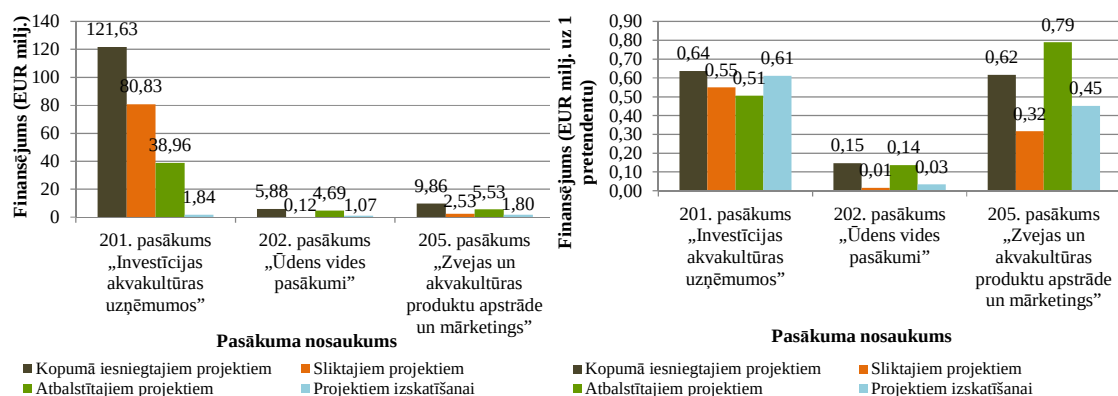
Avots: LVAEI aprēķināts pēc CSP, PVD, VID un LAD (uz 30.05.2014. un uz 15.07.2014.) datiem.

2. pielikums

Atbalsta pretendentu un projektu skaits 201., 202. un 205. pasākumā (skaits)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc CSP, PVD, VID un LAD (uz 30.05.2014. un uz 15.07.2014.) datiem.

Atbalsta pretendentu kopējais finansējums 201., 202. un 205. pasākumā (EUR milj.)

Avots: LVAEI aprēķināts pēc CSP, PVD, VID un LAD (uz 30.05.2014. un uz 15.07.2014.) datiem.

3. pielikums

Kritēriju kopums atbalsta saņēmēju projektu (statuss “sākta uzraudzība”) izvērtēšanai

Nr.p.k.	Kritērija nosaukums	Formula/aprēķins	Ranžēšana (vieta)
1.	Iegūtais akvakultūras produkcijas apjoms		
	- Kopējais saražotais zivju apjoms (tonnas)	Visu saražoto zivju kopsumma (tonnas)	1.vieta 2.vieta 3.vieta x.vieta x.vieta
	- Inkubatoros izaudzētais zivju mazuļu skaits (gab.)	Visu inkubatoros izaudzēto zivju mazuļu kopsumma (gab.)	lielākie apjomi mazākie apjomi
2.	Iegūtā un plānotā akvakultūras produkcijas apjoma starpība		
	- Kopējās saražotās zivju apjoma izmaiņas (tonnas)	Saražotais apjoms – plānotais apjoms	1.vieta 2.vieta 3.vieta x.vieta x.vieta
	- Inkubatoros izaudzētā zivju mazuļu skaita izmaiņas (gab.)	Izaudzētais daudzums – plānotais daudzums	lielākā “+” apjoma starpība lielākā “-” apjoma starpība
3.	Attiecināmās izmaksas uz 1 iegūto akvakultūras produkcijas apjomu		
	- Attiecināmās izmaksas uz 1 saražoto zivju apjomu (EUR uz 1 tonnu)	Kopējās attiecināmās izmaksas (izņemot vispārējās attiec.izm.)/kopējais saražotais zivju apjoms	1.vieta 2.vieta 3.vieta x.vieta x.vieta
	- Attiecināmās izmaksas uz 1 inkubatoros izaudzēto zivju mazuļu skaitu (EUR uz 1 gab.)	Kopējās attiecināmās izmaksas (izņemot vispārējās attiec.izm.)/kopējais inkubatoros izaudzētais zivju mazuļu skaits	mazākās attiec.izm. uz 1 akvakultūras produkcijas apjomu lielākās attiec.izm. uz 1 akvakultūras produkcijas apjomu

3. pielikuma turpinājums

4.	Iegūtās akvakultūras produkcijas nozīmība (zivju cenas, noieta, apstrādes ziņā)		
	- Kopējā saražotā zivju nozīmība	Foreļu apjoms*4 punkti Citu sugu apjoms*3 punkti Asaru apjoms*2 punkti Karpu apjoms*1 punkts	1.vieta nozīmīgākā produkcija 2.vieta 3.vieta x.vieta x.vieta
	- Inkubatoros izaudzēto zivju mazuļu nozīmība	Foreļu mazuļu daudzums*3 punkti Citu sugu mazuļu daudzums*2 punkti Karpu mazuļu daudzums*1 punkts	↑ mazāk nozīmīga produkcija
5.	Projektu nozīmība pēc hidrotehniskās būves veida		
		“Recirkulācija” projektu skaits *4 punkti “Cehs” projektu skaits *3,5 punkti “Baseini” projektu skaits *3 punkti “Inkubācija” projektu skaits *2 punkti “Dīķi” projektu skaits *1 punkti	1.vieta nozīmīgākie projekti 2.vieta 3.vieta x.vieta x.vieta
			↑ mazāk nozīmīgi projekti
			Vidējā vieta

Avots: LVAEI izstrādāts.

4. pielikums

Latvijas Valsts
agrārās ekonomikas institūts

APTAUJAS ANKETA

Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūta Lauku attīstības novērtēšanas nodaļa veic pētījumu: „**Akvakultūras projektu dzīvotspējas analīze**” ar mērķi izvērtēt ieviesto projektu galveno rezultātu ietekmējošos faktorus akvakultūras atbalsta pasākumos.

Anketas dati tiks apkopoti un publiskoti vispārinātā veidā Zemkopības ministrijai turpmākai akvakultūras politikas izstrādei un pilnveidošanai. Jūsu atbildes ir svarīgas ieteikumu izstrādei. Anketas dati tiks izmantoti tikai kopsavilkumu veidošanai anonīmā veidā un netiks izpausti individuālie rezultāti.

Lūdzu, atzīmējiet atbilstošākās atbildes, kā arī skaitļus un paskaidrojošo tekstu, kur tas nepieciešams! Atsevišķos jautājumos iespējami vairāki atbilžu varianti.

Projekta/-u informācija

1. Norādiet, sava uzņēmuma nosaukumu!

--

2. Kāpēc projekta/-u ietvaros izlēmāt audzēt attiecīgās zivis/vēžveidīgos?

☐	Liels pieprasījums.
☐	Labvēlīgi esošie hidrotehniskie u.c. vietējie apstākļi attiecīgo zivju un vēžveidīgo audzēšanai.
☐	Zema pašizmaksa.
☐	Augsta vidējā tirgus cena.
☐	Vienkārša biotehnika attiecīgo zivju un vēžveidīgo audzēšanai.
☐	Pieejamas attiecīgās tehnoloģiskās iekārtas attiecīgo zivju un vēžveidīgo audzēšanai.
☐	Cits (minēt!): _____

3. Norādiet, kāds ☐ ir vai ☐ tiek plānots noieta tirgus projekta/-u ietvaros izaudzētajai akvakultūras produkcijai!

☐	Pašpatēriņš.
☐	Makšķerēšana.
☐	Citi zivju audzētāji.
☐	Zivju produkcijas pārstrādātāji (apstrādes uzņēmumi).

4. pielikuma turpinājums

☐	Lielveikali (SIA "MAXIMA Latvija", SIA "Rimi Latvia" u.c.).
☐	Novada/pagasta vietējais tirgus.
☐	Dabisko ūdenstilpju apsaimniekotāji.
☐	Eksports (minēt valsti!): _____
☐	Cits (minēt!): _____

4. Norādiet, vai pirms projekta/-u izstrādes veicāt akvakultūras tirgus izpēti!

☐	Jā, tika veikta izpēte:
☐	par vietējo tirgu;
☐	par ārvalstu tirgiem.
☐	Nē, izpēte netika veikta, jo:
☐	tas ir dārgs un laikietilpīgs process;
☐	par vietējo tirgu tāpat viss ir labi zināms;
☐	ārvalstu tirgos uzņēmumam šobrīd nav iespēja konkurēt;
☐	ārvalstu tirgi neinteresē
☐	cits (minēt!): _____

5. Norādiet, sava uzņēmuma audzēšanas rezultātus īstenotā/-o projekta/-u rezultātā!

Gads	Rādītājs											
	Zivs nosaukums	Krājumi atlikumā		+ pašu saražots		+ papildus iepirkts		- patērēts saimniecībā		- realizēts		Izbarotā zivju barība (kg)
		zivis (tonnas)	mazuļi (skaits)	zivis (tonnas)	mazuļi (skaits)	zivis (tonnas)	mazuļi (skaits)	zivis (tonnas)	mazuļi (skaits)	zivis (tonnas)	mazuļi (skaits)	
2012.												
2013.												
2014.												

4. pielikuma turpinājums

Projektu ietekmējošie faktori

1. Norādiet, kas bija projekta/-u pieteikuma/-u sagatavotājs!

- ☐ Pats uzņēmums.
- ☐ Atsevišķi piesaistīts uzņēmums/speciālists - projektu rakstītājs.
- ☐ Atsevišķi piesaistīts akvakultūras speciālists.
- ☐ Pats uzņēmums + akvakultūras speciālists (tehnikologs).
- ☐ Cits (minēt!): _____

2. Norādiet, lielākās problēmas, ar kurām Jūs saskārāties sagatavojot projekta/-u pieteikumu/-us!

- ☐ Grūtības atrast kvalificētus speciālistus projekta sagatavošanai.
- ☐ Sarežģīti izstrādāti un slikti izprotami Ministru kabineta noteikumi un tajā norādītās prasības.
- ☐ Sarežģīta un laikietilpīga projekta iesnieguma veidlapu sagatavošana (*biznesa plāna izstrāde, uzņēmuma ekonomisko dzīvotspēju rādītāju aprēķināšana, atļauju saņemšana, būvniecības tehniskās dokumentācijas un iepirkuma procedūru apliecinājošu dokumentu sagatavošana, u.c.*).
- ☐ Projekta pieteikumu sagatavošanai un iesniegšanai atvēlēts pārāk mazs laiks.
- ☐ Nekvalitatīvu konsultāciju saņemšana no Lauku atbalsta dienesta darbinieku puses.
- ☐ Cits (minēt!): _____
- ☐ Problēmas netika konstatētas.

3. Norādiet, kādi bija projekta realizāciju veicinošie faktori!

- ☐ Pieredze projektu izstrādē un ieviešanā.
- ☐ Kvalitatīvas zivju barības izmantošana.
- ☐ Piemērotas ūdens temperatūras un skābekļa nodrošināšana.
- ☐ Labas iemaņas ar hidrotehniskajām būvēm un aprīkojumu.
- ☐ Kvalificētu speciālistu/konsultantu pieejamība.
- ☐ Atbilstoši uzņēmuma vajadzībām izstrādāts tehnoloģiskais projekts.
- ☐ Laba sadarbība ar administrējošo institūciju – Lauku atbalsta dienestu.
- ☐ Tirgus izpēte pirms projekta realizācijas.
- ☐ Plašs noieta tirgus (*ir daudz produkcijas pircēju*).
- ☐ Augsta zivju vidējā tirgus cena.
- ☐ Kompensāciju saņemšana par ūdens vides pasākumiem (*dīķu platību maksājumi*) un to ieguldīšana akvakultūras attīstībā.
- ☐ Zivju kvalitāte (*labs zivju ģenētiskais stāvoklis - zivis neslimoja*).
- ☐ Cits (minēt!): _____

4. Norādiet, kādi bija projekta realizāciju kavējošie faktori!

- ☐ Pieredzes trūkums projektu izstrādē un ieviešanā.
- ☐ Nepietiekami finanšu resursi projekta realizācijai (*kļūdas projekta ieviešanas dokumentācijā, plānotajam projekta/-u budžetam neatbilstoši veiktas izmaksas, sadārdzinājums, u.c.*).
- ☐ Nekvalitatīvas zivju barības izmantošana.
- ☐ Zivju barības strauja sadārdzināšanās.
- ☐ Neatbilstošas ūdens temperatūras un skābekļa nodrošināšana.
- ☐ Tehniska rakstura problēmas ar hidrotehniskajām būvēm un aprīkojumu.

- ☐ Nebija kvalificētu speciālistu/konsultantu, kas varētu palīdzēt realizēt projektu.
- ☐ Nebija veikta tirgus izpēte pirms projekta realizācijas.
- ☐ Nav noieta tirgu (*nav produkcijas pircēju*).
- ☐ Zema zivju vidējā tirgus cena.
- ☐ Darbaspēka piesaistes problēmas.
- ☐ Nevar nodrošināt izejmateriālu audzēšanas uzsākšanai.
- ☐ Zivju kvalitāte (slikts zivju ģenētiskais stāvoklis - zivis regulāri slimoja)
- ☐ Cits (minēt!):

5. Norādiet, kam turpmāk būtu jāvērs uzmanība, lai tiktu veiksmīgi īstenoti projekti akvakultūras jomā!

Ja ir vēl kas papildināms, minams saistībā ar akvakultūru/atbalsta politiku vai citu, lūdzam ierakstīt šeit:

Paldies par atsaucību!

5. pielikums

Identificētie veiksmīgākie un neveiksmīgākie atbalsta saņēmēju – jaunu akvakultūras uzņēmumu projekti (statuss “sākta uzraudzība”)

Atbalsta saņēmējs (Nr.p.k.)	KRITĒRIJI									RANGS (vieta)
	Iegūtais akvakultūras produkcijas apjoms		Iegūtā un plānotā akvakultūras produkcijas apjoma starpība		Attiecināmās izmaksas:		Iegūtās akvakultūras produkcijas nozīmība (zivju cenas, noieta, apstrādes ziņā)		Projektu nozīmība pēc hidrotehniskās būves veida	
	Kopējais saražotais zivju apjoms (tonnas)	Inkubatoros izaudzētais zivju mazuļu skaits (gab.)	Kopējās saražotās zivju apjoma izmaiņas (tonnas)	Inkubatoros izaudzētā zivju mazuļu skaita izmaiņas (gab.)	uz 1 saražoto zivju apjomu (EUR uz 1 tonnu)	uz 1 inkubatoros izaudzēto zivju mazuļu skaitu (EUR uz 1 gab.)	Kopējā saražotā zivju nozīmība	Inkubatoros izaudzēto zivju mazuļu nozīmība		
1	100,0	250 000	0	0	22 742	9	300,0	500 000	4	1
2	119,0		70,9		23 901		401,0		4	2
3	13,0		0		23 393		52,0		4	3
4	5,0		0		22 629		15,0		1	4
5	3,0		0		7 501		12,0		1	5
6	10,0		0		77 285		30,0		4	6
7	10,4		-4,0		117 411		37,6		6	7
8	2,7		0		44 702		10,3		1	8
9	4,3		0		50 492		4,3		2	9
10	2,5		0		46 452		2,5		1	10
11	2,19		-9,8		42 931		8,6		2	11
12	2,20		-0,8		85 597		3,7		3	12
13	0,9		0,4		48 610		0,9		1	13
14	1,0		0		205 826		1,0		1	14
15	0,1		-2,7		1 558 876		0,3		3	15
16	0		-4,0		neko nesaražoja		neko nesaražoja		2	16
17	0		-3,0		neko nesaražoja		neko nesaražoja		1	16

	tiesvedība
	3 veiksmīgākie atbalsta saņēmēju projekti
	3 neveiksmīgākie atbalsta saņēmēju projekti

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem uz 15.07.2014.

6. pielikums

Identificētie veiksmīgākie un neveiksmīgākie atbalsta saņēmēju – esošu akvakultūras uzņēmumu projekti (statuss “sākta uzraudzība”)

Atbalsta saņēmējs (Nr.p.k.)	KRITĒRIJI									RANGS (vieta)
	Iegūtais akvakultūras produkcijas apjoms		Iegūtā un plānotā akvakultūras produkcijas apjoma starpība		Attiecināmās izmaksas:		Iegūtās akvakultūras produkcijas nozīmība (zivju cenas, noieta, apstrādes ziņā)		Projektu nozīmība pēc hidrotehniskās būves veida	
	Kopējais saražotais zivju apjoms (tonnas)	Inkubatoros izaudzētais zivju mazuļu skaits (gab.)	Kopējās saražotās zivju apjoma izmaiņas (tonnas)	Inkubatoros izaudzētā zivju mazuļu skaita izmaiņas (gab.)	uz 1 saražoto zivju apjomu (EUR uz 1 tonnu)	uz 1 inkubatoros izaudzēto zivju mazuļu skaitu (EUR uz 1 gab.)	Kopējā saražotā zivju nozīmība	Inkubatoros izaudzēto zivju mazuļu nozīmība		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1		247 250		244 755		4		494 500	9	1
2	74,5	19 890 500	68,5	19 590 500	7 196	0,03	97,5	39 765 000	1	2
3		590 000		0		2,0		1 530 000	1	3
4	70,0		52,0		3 196		280,0		1	4
5	120,0	0	20,0	-30 000	3 091	neko neizaudzēja	360,0	neko neizaudzēja	7	5
6	233,0	120 000	-1,0	120 000	8 049	16	889,0	360 000	3	6
7		50 000		-1 040 000		0,51		100 000	1	7
8	100,0	15 000	20,1	15 000	16 199	108	300,0	30 000	4	8
9	116,2		0		7 075		409,3		1	9
10	70,0	150 000	-9,0	0	4 448	2,1	230,0	400 000	5	10
11	33,8		13,1		3 213		36,4		4	11
12	39,0		24,0		73 295		153,0		6	12
13	13,7		0,3		288		16,5		2	13
14	22,0		0		4 869		26,0		1	14
15	5,2	100 000	0	-4 158 000	10 198	0,53	14,1	300 000	1	15
16	56,0		-0,81		30 585		168,0		4	16
17	5,4	1 000	5,4	0	318 829	1 722	17,0	2 000	4	17
18	34,0		-1,4		41 538		102,0		3	18
19	13,2		-0,80		49 442		39,2		7	19
20	5,6		0		11 400		22,8		1	20
21	20,0		-10,0		37 138		80		7	21
22	9,3		0		22 004		13,3		2	22
23	8,3		2,8		37 349		8,3		4	23
24	3,3		0		6 289		3,8		1	24
25	6,8		0		23 202		8,7		1	25

6. pielikuma turpinājums

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
26	5,0		0		10 421		5,0		1	26
27	12,1		-2,2		42 777		33,2		3	27
28	12,0		2,7		116 375		12,0		1	28
29	4,1		-0,9		34 012		6,9		2	29
30	0	0	-1,5	-4 000	neko nesaražoja	neko neizaudzēja	neko nesaražoja	neko neizaudzēja	3	30
31	1,5		0,5		18 302		1,5		1	31
32	2,6		-1,9		10 901		2,6		2	32
33	2,6		0		92 385		7,7		2	33
34	3,0		0,2		118 839		3,0		1	34
35	1,8		0		143 771		6,9		2	35
36	1,0		-1,0		103 300		1,0		1	36
37	0,3		0		160 718		1,1		1	37
38	0,4		0		194 021		0,5		1	38
39	0		-1,1		neko nesaražoja		neko nesaražoja		1	39
40	0		-3,0		neko nesaražoja		neko nesaražoja		1	40
41	0		-3,6		neko nesaražoja		neko nesaražoja		1	41
42	0		-6,4		neko nesaražoja		neko nesaražoja		1	42
43	0		-19,0		neko nesaražoja		neko nesaražoja		2	43
44	0		-21,5		neko nesaražoja		neko nesaražoja		3	43
45	0		-28,0		neko nesaražoja		neko nesaražoja		1	44
46	0		-61,0		neko nesaražoja		neko nesaražoja		2	44
47	0		-74,6		neko nesaražoja		neko nesaražoja		2	45
48	0		-132,0		neko nesaražoja		neko nesaražoja		2	46

	tiesvedība
	6 veiksmīgākie atbalsta saņēmēju projekti
	6 neveiksmīgākie atbalsta saņēmēju projekti

Avots: LVAEI aprēķināts pēc LAD datiem uz 15.07.2014.

7.pielikums

Apmeklēto akvakultūras uzņēmumu anketēšanas rezultātu apkopojums

Jautājums	Uzņēmuma numurs /atbildes variants	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kāpēc projekta/-u ietvaros izlēmāt audzēt attiecīgās zivis/ vēzveidīgos	Liels pieprasījums		x	x	x	x				x
	Labvēlīgi esošie hidrotehniskie u.c. vietējie apstākļi attiecīgo zivju un vēzveidīgo audzēšanai	x	x	x					x	
	Zema pašizmaksa									
	Augsta vidējā tirgus cena						x	x	x	x
	Vienkārša biotehnika attiecīgo zivju un vēzveidīgo audzēšanai	x			x					
	Pieejamas attiecīgās tehnoloģiskās iekārtas attiecīgo zivju un vēzveidīgo audzēšanai				x					
	Cits					Apkārtne vienīgais inkubācijas čehs storu mazumiem				
Noieta tirgus projekta/-u ietvaros izaudzētajai akvakultūras produkcijai	Ir noieta tirgus	x				x		x		x
	Tiek plānots noieta tirgus		x	x	x		x		x	x
	Pašpatēriņš								x	
	Makšķerēšana	x				x			x	
	Citi zivju audzētāji					x		x		x
	Apstrādes uzņēmumi		x	x	x					x
	Lielveikali		x	x	x		x		x	x
	Vietējais tirgus (novads /pagasts)				x	x				x
	Dabisko ūdenstilpņu apsaimniekotāji									x
	Eksports (minēt valsti)		Krievija, ES	Krievija, ES			ASV, Krievija			Krievija, Kazahstāna, Īgaunija
	Cits	Apstrāde uz vietas - sāļšana, kūpināšana				Mājražotāji - kūpinātāji				
Vai pirms projekta/-u izstrādes veicāt akvakultūras tirgus izpēti	Tika veikta izpēte									
	Vietējais tirgus		x	x	x	x		x	x	x
	Ārvalstu tirgus					x	x	x		
	Dārgs, laikietilpīgs process									
	Vietējais tirgus zināms	x								
	Ārvalstu tirgos uzņēmumam šobrīd nav iespēju konkurēt									
	Ārvalstu tirgi neinteresē	x								
Kas bija projekta/-u pieteikuma/-u sagatavošanas	Cits									
	Pats uzņēmums	x								
	Atsevišķi piesaistīts uzņēmums /speciālists - projektu rakstītājs		x	x	x			x		x
	Atsevišķi piesaistīts akvakultūras speciālists							x		
	Pats uzņēmums+ akvakultūras speciālists (tehnologs)		x	x		x	x		x	x
Lielākās problēmas, ar kurām Jūs saskārašies sagatavojot projekta/-u pieteikumu/-us	Cits									
	Grūtības atrast kvalificētus speciālistus projekta sagatavošanai				x				x (zivkop.)	
	Sarežģīti izstrādāti un slikti izprotami MK noteikumi un tajos norādītās prasības									
	Sarežģīta un laikietilpīga projekta iesnieguma veidlapas, u.c. dokumentu sagatavošana				x					
	Projekta pieteikuma sagatavošanai un iesniegšanai atvēlēts pārāk maz laika		x	x						x
	Nekvalitatīvu konsultāciju saņemšana no LAD darbinieku puses									
	Cits								Neskaidri nosacījumi, paskaidroju mi	Maz laika, lai pēc izsludināšanas sagatavotu kvalitat.proj
	Problēmas netika konstatētas	x				x	x	x		

7.pielikuma turpinājums

Jautājums	Uzņēmuma numurs /atbildes variants	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Kādi bija projekta realizāciju veicinošie faktori	Pieredze projekta izstrādē un ieviešanā							x	x	
	Kvalitatīvas zivju barības izmantošana							x		
	Piemērotas ūdens temperatūras un skābekļa nodrošināšana	x	x	x		x		x		
	Labas iemaņas ar hidrotehniskajām būvēm un aprīkojumu	x						x		
	Kvalificētu speciālistu /konsultantu	x	x	x		x	x	x		
	Atbilstoši uzņēmuma vajadzībām izstrādāts tehnoloģiskais projekts	x					x	x		
	Laba sadarbība ar LAD	x						x		
	Tirgus izpēte pirms projekta realizācijas	x	x	x	x	x	x	x		x
	Plašs noieta tirgus		x	x						x
	Augsta zivju vidējā tirgus cena		x	x		x	x	x		x
	Kompensāciju saņemšana par ūdens vides pasākumiem un to ieguldīšana akvakultūras attīstībā									
	Zivju kvalitāte	x	x	x				x		
	Cits								Dīķiem piemēroti apstākļi	Produktiem liels noieta tirgus potenciāls
Kādi bija projekta realizāciju kavējošie faktori	Pieredzes trūkums projekta izstrādē un ieviešanā				x	x				
	Nepietiekami finanšu resursi projekta realizācijai				x					
	Nekvalitatīvas zivju barības izmantošana									
	Zivju barības staruja sadārdzināšanās									
	Neatbilstošas ūdens temperatūras un skābekļa nodrošināšana						x			
	Tehniska rakstura problēmas ar hidrotehniskajām būvēm un aprīkojumu					x	x			
	Nebija kvalificētu speciālistu /konsultantu, kas varētu palīdzēt realizēt projektu					x (zivkop.)		x (zivkop.)	x (zivkop.)	x (zivkop.)
	Nebija veikta tirgus izpēte pirms projekta realizācijas									
	Nav noieta tirgus							x		
	Zema zivju vidējā tirgus cena									
	Darbspēka piesaistes problēmas		x	x		x	x		x	x
	Nevar nodrošināt izejmateriālu audzēšanas uzsākšanai									
	Zivju kvalitāte									
	Cits	Nav					Apgrozāmo līdzekļu trūkums		Nekvalitatīvs tehniskais projekts dīķa rakšanai	Katastrofāli trūkst zivsaimniecības speciālistu

8.pielikums

Apmeklēto akvakultūras uzņēmumu zivju audzēšanas rezultātu apkopojums

[illegible]

8.pielikuma turpinājums

Audzēto zivju suga	2014.gads									
	krājumi atlikumā		+pašu saražotā		+papildus iepirkts		-patērēts sbā		-realizēts	
	zivis, tn	mazuļi, sk.	zivis, tn	mazuļi, sk.	zivis, tn	mazuļi, sk.	zivis, tn	mazuļi, sk.	zivis, tn	mazuļi, sk.
varavīksnes forele	2.7		1.1		1.8				2.8	
varavīksnes forele	1.45				0.60	5600			1.10	
varavīksnes forele	7.85	40800				38500				
forele	0		0		0				0	
karpa	5								0.5	
līnis	1.3								0.5	
store	1.2			15000		15000				14000
forele	1.5									
sīga	0.1									
store										
store	11.87		5.94	3000	4.6		20.66	3000	1.75	
Sibīrijas store	0.028		0.058		0.2	400			0.19	
baltas amūrs	0.038		0.011							
platpieris	0.038		0.011							
sīga	0.065		0.02				0.085			
līdaka	0.08		0.024						0.05	
zandarts	0.182		0.055							
varavīksnes forele	5.31	13650						12500		59000

Investīciju struktūra uzraudzībā esošajos un apstiprinātajos akvakultūras projektos

Nr. p.k.	Attiecināmo izdevumu grupas kods - nosaukums	Dīķi		Recirkulācijas sistēmas		Inkubatori		Audzēšanas cehs		Attiecināmie izdevumi kopā	
		tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%	tūkst. EUR	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	0042-Vispārējās izmaksas	599859,47	3,6	443076,32	1,7	13696,88	0,3	30681,37	1,7	1087314,04	2,2
2	0044 - Hidrotehnisko būvju, tai skaitā dīķu, dambju, ūdens padeves un izvades sistēmu, būvniecība un rekonstrukcija	9106628,47	54,3	1086432,99	4,2	13096,11	0,3	67159,54	3,8	10273317,11	20,9
3	0045 - Cita jauna būvniecība vai rekonstrukcija	4422994,25	26,4	3901785,42	15,0			396834,51	22,6	8721614,18	17,7
4	0046 - Zivju vai zivju barības uzglabāšanas kameru jaunbūve vai rekonstrukcija	137612,84	0,8	23242,61	0,1			268829,2	15,3	429684,65	0,9
5	0047 - Akvakultūras dzīvnieku audzēšanas un inkubācijas cehu jaunbūve un esošo cehu rekonstrukcija	664799,00	4,0	9033333,11	34,7	2566101,07	55,7	795437	45,3	13059670,18	26,6
6	0048 - Ar zivju barotavu aprīkotu peldlīdzekļu un airu laivu iegāde atbilstoši projekta mērķim	120506,43	0,7			2419,79	0,1	1272,67	0,1	124198,89	0,3
7	0049 - Aukstuma iekārtu, agregātu, ledus izgatavošanas iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana	43668,72	0,3	304736,46	1,2					348405,18	0,7

9.pielikuma turpinājums

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
8	0050 - Iekārtu iegāde uzņēmumā izaudzētās akvakultūras produkcijas mazumtirdzniecības veikšanai audzētavas teritorijā	21613,64	0,1			1394,41	0,0	5165,02	0,3	28173,07	0,1
9	0051 - Laboratorijas un kvalitātes kontroles iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana	80720,42	0,5			2845,75	0,1	10914,21	0,6	94480,38	0,2
10	0053 - Specializēta transporta dzīvo zivju pārvadāšanai iegāde	113799,54	0,7	204934,59	0,8	35059,56	0,8	5132,67	0,3	358926,36	0,7
11	0055 - Tehnikas iegāde, kas nepieciešama koku un krūmu izzāģēšanai un meldru izpļaušanai putnu ligzdošanas un savvaļas dzīvnieku uzturēšanās vietās, atbilstoši projekta mērķim	197749,28	1,2					3272,61	0,2	201021,89	0,4
12	0056 - Tehnoloģisko iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana atbilstoši projekta mērķim, tajā skaitā datortehnika	339685,58	2,0	5828982,06	22,4	93040,33	2,0	154245,13	8,8	6415953,10	13,1
13	0057 - Traktortehnika akvakultūras uzņēmuma darbības nodrošināšanai	747696	4,5	106007,47	0,4					853703,47	1,7
14	0058 - Zivju vai zivju barības uzglabāšanas kameru iegāde un uzstādīšana	27569,29	0,2			9789,36	0,2			37358,65	0,1

9.pielikuma turpinājums

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
15	0059 - Ūdens padeves un tā līmeņa regulācijas iekārtu iegāde un uzstādīšana	51150,63	0,3	17216,75	0,1	264449,26	5,7	1185,2	0,1	334001,84	0,7
16	0060 - Ūdens recirkulācijas sistēmas iekārtu un aprīkojuma iegāde un uzstādīšana	84396,37	0,5	5087020,64	19,5	1601259,43	34,8	17359,04	1,0	6790035,48	13,8
	K O P Ā	16760449,93	100	26036768,42	100	4603151,95	100	1757488,17	100	49157858,47	100

Apmeklēto uzņēmumu bildes

1.uzņēmums

2.uzņēmums

3.uzņēmums

10.pielikuma turpinājums

4.uzņēmums

5.uzņēmums

6.uzņēmums

10.pielikuma turpinājums

7.uzņēmums

8.uzņēmums

9.uzņēmums